

МЕДИЧНА КАДЕМІЯ

№ 15 (512)

ГАЗЕТА ЗАСНОВАНА 1997 РОКУ
29 вересня 2020 року

НОВИЙ ПРОЄКТ

СТУДЕНТКИ ТНМУ – ЗАХИСНИЦЯМ УКРАЇНИ

ЛЮДЕЙ ДОБРОГО СЕРЦЯ ЗАПРОШУЮТЬ
ДОЛУЧИТИСЯ ДО БЛАГОДІЙНОЇ ІНІЦІАТИВИ

Щоб допомогти дівчатам і жінкам-військовослужбовцям, які несуть службу в зоні дії ООС на території Донецької та Луганської областей, студентки нашого університету започаткували новий проєкт «Дівчата – дівчатам».

– Задум виник у березні 2020 року, коли вчергове волонтери ТНМУ займалися збором необхідних речей, – розповіла керівник центру виховної роботи та культурного розвитку ТНМУ, кандидат філо-

гель, препарати цинку, знеболювальні гелі). Також потрібні кросівки, можна вживані, але в доброму стані, 41-42 розміру, кажуть волонтери. На час карантину принесені речі студенти залишають охороні в адміністративному корпусі ТНМУ.

19 вересня відправили першу партію необхідних речей, а також листи, які написали студентки, щоб підтримати жінок і дівчат-військовослужбовців морально, духовно. «Там, де розруха та біль, Ви знаходите промінці надії, які дають силу не лише Вам, солдатам, але й усій Україні, –

йдеться, зокрема, в листі. – Немає таких слів, аби висловити всю нашу вдячність, як немає й слів, аби описати Вашу хоробрість, силу та віру. Потрібно бути сильною духом особистістю, щоб прийняти рішення піти воювати за свою державу. Щодня воїни на фронті творять нову історію нашої молоді незалежної держави. Приємно усвідомлювати (навіть за таких страшних обставин), що воля жінок приймається до уваги й фронт захищають представники не тільки чоловічої, а й жіночої статі: снайпери, кулеметниці, гранатометниці, водійки бойових машин, медичні працівники. Також важливою є моральна підтримка хлопців. Бо хто підтримає наших воїнів краще, ніж жінки – сильні, чуйні, милосердні... В українській історії в найстрашніші часи жінки ніколи не стояли осторонь і завжди допомагали чим могли. Моторошні часи минали, а герої залишалися. Студенти та викладачі ТДМУ дуже вдячні Вам за таку сміливість та відвагу, яка не під силу багатьом! Спасибі за кож-

Олена ФЕДЧИШИН

логічних наук Марта Руденко. – Адже не лише чоловіки, а й жінки, перебуваючи в бойових підрозділах, беруть участь у захисті суверенітету та територіальної цілісності України, відсічі й стримуванні збройної агресії Росії в районі Операції об'єднаних сил. І в них є особливі потреби, які зрозуміє та передбачить лише інша жінка.

Триває збір засобів гігієни, натільної білизни, термобілизни, теплих шкарпеток, шапочок і рукавичок, медпрепаратів (магнікор, амізон, лафаробіон, вольтарен-

ну мить на полігоні, за те, що жертвуйте всім, що маєте, щоб іншим було жити спокійніше. Ми намагатимемося робити все можливе для вашого комфорту, адже Ви робите все для нашого».

Охочим долучитися до добродійної ініціативи нагадуємо контактний телефон центру виховної роботи та культурного розвитку ТНМУ: 098 011 82 31. Координатори проєкту «Дівчата – дівчатам» Аліна Мороз та Олена Федчишин.

Лідія ХМІЛЯР

СТУДЕНТИ: ПОГЛЯД ЗБЛИЗЬКА

Наталія ПЕТРОВА – студентка 6 курсу медичного факультету

Стор. 2,9

У НОМЕРІ

Стор. 3-4

**БІЛЛ ДЖ. КОЛЕМАН:
«Я СТАВ СВОЄРІДНИМ
З'ЄДНУВАЛЬНИМ
МІСТКОМ МІЖ ШТАТОМ
ПІВДЕННА КАРОЛІНА,
ТНМУ ТА УКРАЇНОЮ»**

Білл Дж. Колеман – бакалавр наук, магістр ділового адміністрування, доктор філософії. Мешкає він у Південній Кароліні (США), де заснував і був президентом та генеральним директором компанії Corbia International з 1974 року. Його діяльність тривалі роки була поєднана з нашим університетом та Україною. Про це він розповідає у своїх мемуарах, що видав у США. «Україна: еволюція від соціалістичної республіки до демократичної держави. Що потрібно знати про соціалізм і про що можна дізнатися зі світового досвіду», – так назвав він свою невелику книгу спогадів, уривки з якої починаємо сьогодні друкувати.

Стор. 6-8

**ДОЦЕНКА ТЕТЯНА
ГОЛОВАТА: «ТВОРЧИСТЬ
І НАУКА – ЗАВЖДИ
ПОРУЧ У МОЄМУ ЖИТТІ»**

Доцентка кафедри патологічної анатомії із секційним курсом і судовою медициною Тетяна Головата у нашому університеті з практикою та стверджує, що патологоанатом – найкращий діагност. У сучасному світі патологоанатоми вже давно перестали бути «лікарями мертвих». «Ми займаємося прижиттєвою діагностикою, тому представники моєї професії нині більшу частину свого робочого часу проводять за мікроскопом, а не біля секційного столу. Досліджуючи тканини живих людей, лікар-патологоанатом здійснює своєрідне розслідування, аби виявити «поламку» того чи іншого органа під мікроскопом і навіть з'ясувати її причину». Сьогодні «Медична академія» запросила Тетяну Кирилівку до своєї «Вітальні».

НАТАЛЯ ПЕТРОВА: «ДОКЛАДАЮ ВСІХ ЗУСИЛЬ, АБИ СТАТИ ВИСОКОКЛАСНОЮ ФАХІВЧИНЕЮ»

Наталія Петрова – студентка 6 курсу медичного факультету. Навчається на бюджетній формі навчання та отримує підвищену стипендію. А ще відвідує студентський науковий гурток з гінекології та бере активну участь у роботі студентського парламенту ТНМУ й організації в альма-матер важливих громадських заходів. Тож цікавих тем для інтерв'ю було достатньо. Але розпочали – з навчання.

– З котрого курсу отримуєте академічну підвищену стипендію за досягнення в навчанні?

– Академічну підвищену стипендію отримую з третього курсу. Аби студенти здобували якісну медичну освіту, в ТНМУ створені всі умови. Головне, що потрібно від майбутніх лікарів, – це бажання вчитися. Я ж навчаюся із задоволенням.

– При формуванні рейтингу успішності враховують також участь студента в науковій, громадській діяльності. Ви ставали учасницею студентських наукових конференцій?

– З четвертого курсу відвідую заняття студентського наукового гуртка, керівником якого є доцентка кафедри акушерства та гінекології №1 Любов Євгенівна Лимар. Двічі була учасницею традиційних щорічних Міжнародних медичних конгресів студентів і молодих вчених, що відбуваються на базі університетського навчально-оздоровчого комплексу «Червона калина». Презентувала там свою наукову роботу «Оптимізація лікування захворювань статевої

системи на фоні сечовидільної системи».

– З-поміж усіх лікарських спеціальностей гінекологія вам найбільше до душі?

– Орієнтувалася на неї з другого курсу, побувавши на практиці в Луцькій міській лікарні, у відділенні малоінвазивної хірургії. І на 3, і на 4 курсі бачила себе в майбутньому саме гінекологом. У лікувальному закладі спілкувалася з пацієнтами, була присутня на операціях, вела медичну документацію. На п'ятому курсі вирішила спробувати себе в офтальмології. Тож пішла на практику в офтальмологічне відділення університетської лікарні. Дуже сподобалося. Операції складні, але швидкі та безкровні. Наразі в мене дві улюблені галузі медицини – гінекологія та офтальмологія. Яку з них обрати в майбутньому, ще не вирішила, але знаю точно: докладу всіх зусиль, аби стати висококласною фахівчицею.

– З чого почалося ваше захоплення медициною?

– Мені подобається допомагати людям, а до лікаря приходять, коли погано, важко, боляче... Щодня лікар взаємодіє з багатьма людьми, тож вміння спілкуватися – важлива складова нашої професії. І мені це дуже подобається. Я люблю спілкуватися, а навчання в ТНМУ та робота у студентському парламенті допомогли значно розвинути комунікативні навички, що засвоїла раніше.

– Розкажіть про «достудентський» період вашого життя.

– Народилася й виросла я в Луцьку. Із золотою медаллю закінчила обласний лицей природничого профілю, де поглиблено вивчала біологію, хімію. Була слухачкою Волинського обласного відділення Малої академії наук, писала науково-дослід-

ницькі роботи та здобувала призові місця на Всеукраїнських конкурсах-захистах, де змагалися учні – члени МАН з усієї України. Вдячна вчителям, які прищепили мені любов до біологічних наук, що вивчають живі організми. В моєму класі всі дуже добре знали також хімію. Була здоровою конкуренцією серед учнів, які змагалися за те, щоб бути кращим у навчанні. Після закінчення лицею чимало однокласників вступили до медичних вишів і тепер у мене багато знайомих і друзів, які навчаються в медуніверситетах у Києві, Львові, Чернівцях, Івано-Франківську. Я ж обрала ТНМУ ім. Івана Горбачевського, бо чула про нього багато гарних відгуків. Запам'яталися, зокрема, слова знайомого батьків, колишнього випускника нашого університету, який зараз працює лікарем в одній з київських лікарень: «Якщо хочеш здобути якісні базові знання – вступай до ТНМУ». Моя найкраща подруга Зоряна Лукашук і колишній однокласник Роман Хрущ теж тут навчаються. Дуже задоволення своїм вибором. Люблю свій виш і дякую викладачам за набуті знання і досвід. А ще у мене з'явилося багато нових друзів серед однокурсників, майбутніх колег, зв'язок з якими не хотіла б втратити й після закінчення навчання. Бо студентська дружба – це назавжди. П'ять років життя у студентському гуртожитку згадує з посмішкою. Було класно. Хто не жив у гуртожитку, той не знає всіх переваг і недоліків студентського життя-буття.

– Університетське життя багате на цікаві заходи. Які з них вам особливо запам'яталися?

– Цікавих проєктів – чимало. Приміром, я була в команді студентів-організаторів конкурсу

краси та вишуканості «СтудМіс ТДМУ-2019», що відбувся в квітні в Тернопільському драмтеатрі. Це був масштабний захід. Готувалися до нього відповідально, завзято, й наші очікування справилися – свято вдалося. Я отримала багато позитивних вражень і новий корисний досвід спілкування та можливість проявити власні комунікативні навички. Запам'ятався також чемпіонат з інтелектуальної гри «Що? Де? Коли?». З однокурсницею Софією Гащак започаткували цей проєкт, коли навчалися на третьому курсі. Приємно, що він не втрачає популярності. Як і «Брейн-ринг на медичну тематику» під назвою «Brain Out!». Студенти Аліна Левчук, Олег Кривий та я – в команді організаторів. Вхожу також до складу команди КВК «Сірники». Аудиторії подобаються наші влучні жарти та гумористичні мініатюри.

Разом з одногрупниками й однодумцями створили студентський відеоблог ТНМУ «Outlook» з цікавим інформативним контентом, що розповідає про події університетського життя. Зараз сторінка «Outlook» в Instagram має понад 2700 підписників і серед них не лише студенти ТНМУ, а й інших університетів. Користуючись нагодою, хочу закликати всіх активних, творчих, комунікабельних студентів-медиків приєднуватися до команди «Outlook», де ви зможете зреалізувати власні творчі навички та вміння або ж навчитися чогось нового. Я, приміром, опанувала навички монтування відео, опрацювання фотоматеріалів.

– Ви також берете участь у волонтерській діяльності. До яких проєктів долучалися?

– На третьому курсі у вільний час відвідувала пацієнтів госпісу, що неподалік Тернополя. Студенти-волонтери привозили смачні гостинці й допомагали медикам у догляді за підопічними. Згодом долучилася до організації свята Миколая для мешканців Петриківського геріатричного пансіонату. Брала участь у благодійних студентських акціях з нагоди Великодня. Зокрема, для воїнів АТО, які проходили психологічну реабілітацію на базі обласної психоневрологічної лікарні, зорганізували невеликий концерт і вручили їм пасочки та подарунки, придбані за зібрані кошти. В ТНМУ розвинена система студентського самоврядування, активно працює студпарламент і цікавих проєктів багато. Адміністрація університету їх підтримує. Зокрема, завжди вітає добрі ініціативи й допомагає їх втілювати керівник центру виховної роботи та культурного розвитку ТНМУ, кандидат філологічних наук Марта Ігорівна Руденко. Вдячні їй за це.

– Гарні ідеї переростають у добрі, розумні справи, де кожен може проявити себе як особистість. Які нові риси відкрили ви в собі за роки навчання в ТНМУ?

– Стала більш відповідальною, розвинула комунікативні навички, навчилася правильно розподіляти свій час і не гаяти його даремно. Хоча не все дається просто та легко, але треба працювати над собою, не пасувати перед обставинами й рухатися вперед.

– Ваші поради першокурсникам.

– Учитися старанно, проявляти себе у студентській науковій діяльності, брати участь у корисних і цікавих громадських проєктах. І самому щось вигадувати, зорганізувати. Активне, цікаве дозвілля заряджає позитивною енергетикою.

(Продовження на стор. 9)

ОБ'ЄКТИВ

Олександр ПРОШИН, Галина ВЕРЕНИЦЬКА, студенти медичного факультету (ліворуч); Руслана ШУРПІК, Юлія КУЛАК, Катерина МИХАЙЛОВСЬКА, Ірина МІЩУР, Юлія Хіміч, студентки фармацевтичного факультету (праворуч)

Фото Миколи ВАСИЛЕЧКА

Редактор **Г. ШОТ**
Творчий колектив: **Л. ЛУКАШУК, Л. ХМІЛЯР, М. ВАСИЛЕЧКО**
Комп'ютерний набір і верстка: **Р. ГУМЕНЮК**

Адреса редакції:
46001,
м. Тернопіль,
майдан Волі, 1,
тел. **52-80-09; 43-49-56**
E-mail hazeta.univer@gmail.com

Засновник:
Тернопільський
національний медуніверситет
ім. І.Я. Горбачевського
МОЗ України
Індекс **23292**

Видавець:
Тернопільський
національний
медичний університет
ім. І.Я. Горбачевського
МОЗ України

За точність
викладених фактів
відповідає автор.
Редакція не завжди
поділяє позицію
авторів публікацій.

Реєстраційне свідоцтво
ТР № 493-93ПР від 24.11.2010,
видане головним
управлінням юстиції у
Тернопільській області

Газета виходить
двічі на місяць
українською мовою.
Обсяг – 3,33 друк. арк.
Наклад – 1000 прим.
Замовлення № 168

Газету набрано, зверстано,
віддруковано у Тернопільському національному медуніверситеті ім. І.Я. Горбачевського МОЗ України.
46001, м. Тернопіль,
майдан Волі, 1.

БІЛЛ ДЖ. КОЛЕМАН: «Я СТАВ СВОЄРІДНИМ З'ЄДНУВАЛЬНИМ МІСТКОМ МІЖ ШТАТОМ ПІВДЕННА КАРОЛІНА, ТНМУ ТА УКРАЇНОЮ»

Білл Дж. Колеман – бакалавр наук, магістр ділового адміністрування, доктор філософії. Він мешкає в Південній Кароліні, де заснував і був президентом та генеральним директором компанії Corbia International з 1974 року. Викладав стратегічне планування та людські відносини в Клемсонському університеті та в університеті Фурмана. На початку кар'єри працював у двох підприємствах Fortune-500 як дослідник і стратегічний планувальник. Надав консультаційні та дослідницькі послуги для низки державних урядів і федеральних агентств у США та за кордоном. Працював у кількох радах директорів і комітетах як у приватному, так і в державному секторі США й Європи. Є автором опублікованої автобіографії під назвою «Основа успіху».

Діяльність Білла Дж. Колемана тривалі роки була поєднана з Тернопільським національним медичним університетом імені Івана Горбачевського та Україною. Про це він розповідає у своїх мемуарах, що видав цього року у США. «Україна: еволюція від соціалістичної республіки до демократичної держави. Що потрібно знати про соціалізм і про що можна дізнатися зі світового досвіду», – так назвав він свою невелику книгу спогадів, уривки з якої газета «Медична академія» починає сьогодні друкувати.

Наш кореспондент зателефонував до pana Колемана й попросив відповісти коротко на кілька запитань.

– Пане Колеман, Україну Ви відкрили для себе 1992 року, а до того чули, знали про нашу країну?

– Ні, не дуже знав. Чи не вперше дізнався про Україну через урядові канали. Став працювати з Україною, коли вона здобула державну незалежність. Я брав у ті часи активну участь у політичному житті своєї країни. Власне, перші розділи моїх мемуарів розповідають, як долучився до громадської діяльності.

– «Україна: еволюція від соціалістичної республіки до демократичної держави. Що потрібно знати про соціалізм і про що можна дізнатися зі світового досвіду?» – таку довгу назву Ви дали своїм мемуарам. Чому?

– Невелика книга спогадів, яку називаю радше буклетом, стала своєрідним підсумком розповіді про ті події та власні проекти й мою працю в Україні. Але я писав її передусім для американської аудиторії й мені водночас

хотілося висловити також власний погляд, міркування на радянську політичну систему, тому вклав у назву видання цілу тему.

– Я прочитав Ваші мемуари в українському перекладі. Склалося враження, що Ви виклали на сторінки видання лише певні фрагменти з Вашої діяльності в Україні. Можливо, писатимете ще детальніше про ці сторінки Вашого життя?

– Так, я б хотів написати ще більше й об'ємніше та видати велику книгу.

– У Вас збереглися певні нотатки з тих років чи все на сторінки видання виринає лише з пам'яті?

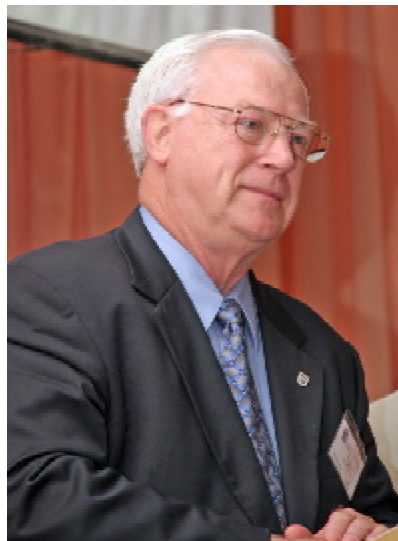
– У мене ціла шафа наповнена різними документами, листами, матеріалами, багато цікавих подій та фактів зафіксовано й у моїй пам'яті.

– Отже, знаємо, що вперше Ви приїхали в Україну 1993 року, враження про це Ви виклали у своїх мемуарах. Якою

тепер майже через тридцять років бачите Україну?

– Я пишався, відчув себе гордим, що був залучений до різних проектів в Україні протягом майже 30-річного періоду. Я спостерігав, як Україна рухалася від радянського комуністичного минулого у демократичне майбутнє. І мене вражав цей набуток, це прагнення долучитися до європейської, світової спільноти.

– Востаннє коли були в Україні?

Білл Дж. КОЛЕМАН

– Майже три роки тому.

– Тепер цікавитеся Україною?

– Звісно, надто цікавлюся. Дуже багато маю друзів в Україні. Читаю також газети, дивлюся телесюжети про теперішнє життя у вашій країні. Анексія Криму, воєнні події на українському сході відгукуються боєм у моєму серці, в інформаційному просторі спостерігаю за цими подіями, вони мене вкрай хвилюють.

– Пане Білле, до медицини до 1995 року ви мали якийсь стосунок? Бо, як впливає з мемуарів, саме тоді Ви перейняли проблемами української галузі охорони здоров'я та медичної освіти. Познайомілися з тернопільськими професорами-медиками Леонідом Ковальчуком і Володимиром Бігуняком.

– До 1995 року я працював у наглядовій раді одного з найбільших шпиталів у Південній Кароліні. Мене вперше запросили відвідати Україну 1993 року. І зробив це тодішній міський голова Тернополя В'ячеслав Негода. Відтак я став своєрідним з'єднувальним містком між штатом Південна Кароліна та українською стороною. З часом намагався налагодити тісні зв'язки саме на рівні свого штату, розбудувати школу медсестринства в ТНМУ. Допомігав разом з американськими вишами та Тернопільським медуніверситетом розробити міжнародну програму з медсестринства.

На моє переконання, цей проект був дуже корисний саме для Тернопільського медичного університету, адже тепер є змога запросити студентів чи не з усього світу навчатися за цією програмою. Тішуся, що саме ТНМУ надає цю послугу, що таким чином меддопомога надходить у ті країни, де немає розвинутої медичної індустрії.

– У спогадах Ви пишете, як уперше зустріли нашого теперішнього ректора. Ця дружба триває надалі?

– У той час професор Михайло Корда був деканом і водночас перекладачем, доносив мої думки та пропозиції українській аудиторії. Я подружився з ним, став добрим другом. Нині спостерігаю, як ректор Михайло Корда розбудовує Тернопільський медичний університет, йому вдалося вже багато зробити, я ж пишаюся його такими результатами.

– Як часто прагнете зателефонувати до ТНМУ, поцікавитися справами у виші?

– Знаю багатьох професорів, співробітників як Тернопільського національного медичного університету, так і Західноукраїнського національного університету (колишній ТНЕУ). Час від часу телефоную, цікавлюся їхніми справами, життям. Я в захопленні від української системи освіти. Взагалі в Україні є ба-

гато речей, якими можна захоплюватися.

– Чим тепер займається Ваша компанія Corbia International?

– Зараз я не так активно займаюся справами, як колись. Я на пенсії. Єдиний проект, що пов'язаний з медициною та над яким я зараз працюю, – розбудова сільської медицини. Цей проект я обговорював з ректором ТНМУ, професором Михайлом Кордою. Збирався навесні відвідати з цим проектом Україну, але завадили обмеження через поширення у світі коронавірусної інфекції.

– У своїх мемуарах пишите і про дружину, і про доньку Даяну.

– Донька очолювала міжнародну програму з медсестринства. З дружиною йдемо спільною дорогою вже впродовж 60 років. Протягом усього подружнього життя вона була активним моїм партнером у бізнесі. Я займався різною підприємницькою діяльністю, працював з урядовими та неурядовими організаціями, а останніми роками, щоправда, трохи відійшов від такої активності.

– Скільки ж Вам років?

– 82 роки. Я не відчуваю, що маю стільки літ, це радше хронологічний вік. Я на пенсії. Але все ще працюю над покращенням галузі охорони здоров'я в різних країнах світу.

– Багато у своїх спогадах пишите про українські страви. Мабуть, були вони Вам дуже до смаку?

– Українська їжа не так різко відрізняється від американської. Тож завжди очолює ласування українськими наїдками. Зрештою, я подорожував багато й іншими країнами, завжди хотів скуштувати там національних страв. В Україні дуже гарні кухарі, смачно готують.

Мені також привозили з України різні сувеніри. Напевно, їх у мене більше, ніж у будь-якого американця.

– В Україні хочете ще приїхати?

– Дуже б хотів ще приїхати у чудову та мальовничу Україну. Сподіваюся, що мені, незважаючи ні на що, поталанило побачити вчоргове країну, в яку залюблений уже майже три десятиліття.

**Розмову вів
Микола ВІЛЬШАНЕНКО**

УРИВКИ З МЕМУАРІВ БІЛЛА ДЖ. КОЛЕМАНА

Передмова:

У цих коротких мемуарах неможливо описати мужність і силу українського народу в його невпинній еволюції від соціалістичної держави до нинішньої демократичної республіки. Мені пощастило співпрацювати з Україною та бути невеликою частиною її майже тридцятирічних трансформацій з часу здобуття незалежності.

Усе, про що прочитаєте в цих спогадах, описано так, як це було насправді, або так, як я спостерігав власними очима. Я дізнався, що означає поняття «залізна завіса», яке стосувалося

СРСР і Росії. Це історія про Україну, її боротьбу за вихід із СРСР та будівництво незалежної демократичної держави.

Розділ 1. Президент Рональд Рейган розпочинає акцію, щоб змінити світ.

Після Другої світової війни Росія захопила більшу частину Східної Європи й претендувала на територію, яку раніше вважали Західною Європою. Всі ці країни стали радянськими соціалістичними республіками, навіть східна половина Німеччини підпорядковувалися російському Кремлю та його політиці.

З часу Другої світової війни

США та СРСР були конкурентоспроможними в гонці озброєнь, і кожна з держав мала достатній ядерний потенціал, щоб знищити іншу. Російська держава зіткнулася зі значними проблемами. Росіяни та народи інших підкорених радянських республік відчували дефіцит майже у всьому, в тому числі в одязі, житлі, енергії та навіть їжі. Зростає тиск на Росію, який спонукав її зробити щось для покращення умов у СРСР.

12 червня 1987 р. президент Рейган виголосив свою знамениту промову в Берліні з балкона, що виходив на Берлінську стіну,

яка відокремлювала Західний та Східний Берлін. Він тоді сказав: «Пане Генеральний секретарю Горбачов, якщо Ви прагнете миру, якщо прагнете процвітання для СРСР, якщо прагнете лібералізації, приходьте сюди, до цих воріт. Пане Горбачов, відчиніть ці ворота, зруйнують цю стіну!».

Минув певний час і СРСР почав руйнуватися, коли підкорені держави почали вимагати незалежності. Україна, яка на мапі зображена жовтим кольором, має номер «6» у цьому списку. Решта названих держав також стали незалежними від пануван-

ня Росії. Остання, яка на карті має номер «1» та виділена червоним кольором, все ще дуже велика держава.

Розділ 2. Історія України. Як я став причетним до неї

Кілька років я брав участь у політичному житті Південної Кароліни, коли 1988 року Керролла Кемпбелла було обрано губернатором. Я підтримував Керролла під час його виборів внесками та виплатою зарплатні своїй доньці Діані, яка працювала з його співробітниками під час передвиборчої кампанії.

(Продовження на стор. 4)

УРИВКИ З МЕМУАРІВ БІЛЛА ДЖ. КОЛЕМАНА

(Продовження. Поч. на стор. 3)

Діана справила таке гарне враження, що Керролл попросив її приєднатися до його команди в Колумбії, коли його обрали. Незабаром її призначили координатором губернаторів з усіма благодійними та некомерційними організаціями Південної Кароліни.

Одного вечора, на початку 1992 року, я працював допізна у своєму кабінеті. Раптом задзвонив телефон. Це був губернатор Кемпбелл. «Привіт, Білле! Чи могли б ви прийняти делегацію, яка приїжджає до Південної Кароліни, та організувати змістовну програму для їхнього візиту сюди. Делегація може складатися з чотирьох-шести українців. Вони хочуть дізнатися про американську форму правління та різні види бізнесу. Планують побути в нас майже тиждень. Це має бути для вас чудовим досвідом навчання, тому майте на увазі, що ви представлятимете США та штат Південна Кароліна іноземній країні».

Не знав, що, приймаючи прохання губернатора прийняти українців, я отримаю досвід, який змінить моє життя.

Розділ 3. Прибуття українців

Українська делегація прибула за графіком, через три тижні після телефонного дзвінка губернатора до мене. Я зустрів їх в аеропорту, відтак відвіз до готелю та допоміг поселитися. З'ясував, що це прибула делегація з Тернопільської області. Мер Тернополя В'ячеслав Негода став керівником цієї делегації.

Під час їхнього візиту ми зустрілися з мером Грінвілла, який показав їм мерію, зали міської ради та відповів на запитання, як здійснюється управління містом Грінвілл, яким чином фінансується та які стосунки мають міська влада з округами, штатами й федеральним урядом. Ми їхали до Колумбії, щоб зустрітися з губернатором та деяким його персоналом на сесії, присвяченій урядом штату та федерації. Відвідали численні малі, середні та великі підприємства. Деякі були приватною власністю, деякі – великими корпораціями, що належать акціонерам. Мовили про різні форми бізнесу, в тому числі про корпорації, товариства, різницю між приватним і державним бізнесом тощо.

Міський голова Тернополя розповів про велике в Тернопільській області підприємство «Ватра», яке виготовляло різноманітні світильники.

Одного разу ми відвідали компанію у великому офісному будинку з кількома поверхами. Після цього я відвіз українців на приватний м'ясопереробний завод. Гості були подивовані, дізнавшись, що цим підприємством володіє одна сім'я.

Це був напружений та наповнений різними відвідинами тиждень. Ми побували в компаніях, державних офісах та на інших важливих об'єктах. Я намагався щодня повертатися з гостями до свого кабінету до п'ятої години,

де, щонайменше, дві години обговорювали побачене, я відповідав на запитання українців.

Після від'їзду української делегації додому, я надіслав губернатору Кемпбеллу лист разом з копією нашого порядку денного та списком людей, з якими гості зустрілися під час свого перебування в нас. Керролл зателефонував мені пізніше й висловив подяку та підкреслив, що я перевершив його очікування щодо прийому групи.

Я й надалі надавав безкоштовні консультації українським чиновникам через тернополянина – пана Олександра Левченка. Зв'язок здебільшого здійснював факсом, доки 1993 року не стала доступною електронна пошта.

Розділ 4. Моя перша поїздка в Україну

На початку 1993 року я отримав запрошення відвідати Україну як гість Тернопільської області.

Я прийняв запрошення на вересень та відправив його також до Ренді Машберна, мого політичного друга, й до Джейн Грін та її чоловіка Пета, бо вони хотіли побачити країну.

Ми летіли з аеропорту Дж. Кеннеді в Нью-Йорку до Франкфурта, Німеччина, а звідти – до Києва, столиці України.

З Києва до Тернополя прибули близько 21-ої години. Поселилися в готелі, який зарезервувала для нас сторона, що запросила.

Опісля я дізнався, що ми були першими американцями, яких у готелі зустрічали. Українці хотіли справити на нас гарне враження настільки ж, як і ми на них. Як підсумок – обидві групи намагалися завжди бути якнайлюбезнішими.

Як з'ясувалося, міська рада розташовувалася трошки більше милі від готелю, нам треба було пройти через міст, парк біля озера, вгору сходами, а потім ще квартал. Прогулянка була цікавою. Я пізніше ходив цією дорогою багато разів і майже кожного разу спостерігав позитивні зміни в місті. Я полюбив Тернопіль та його мешканців протягом наступних двадцяти років, і я з гордістю можу сказати: радий, що допоміг у змінах, що відбувалися за той час.

Ми прибули до міської ради, де нас привітав голова В'ячеслав Негода, керівник української делегації, яку ми приймали в Південній Кароліні роком раніше. В Тернополі ми мовили про багато речей, і я ставив стільки ж запитань, скільки й вони. Це був хороший обмін інформацією та вивчення того, що було потрібно Україні, щоб стати демократичною державою, подібною до США. Вони прагнули вчитися, а я завжди хотів допомогти іншим стати кращими.

Наступні три дні були дуже схожі на перший. Я був зайнятий зустрічами, а мої колеги мали

більше часу, щоб прогулюватися містом. Щодня в них з'являлося багато різних історій, якими вони ділилися, коли ми зустрічалися за вечерею. Вони починали відчувати симпатію до людей, яких зустрічали.

Одного дня я був вільний від зустрічей, тож пішов гуляти з Ренді Машберном. Ми фотографувалися на тлі церкви.

Я вирішив заглянути до храму. Двері були відчинені. Можна було почути звук молотка та запах фарби. Очевидно було, що тривають певні ремонтні роботи. Церква вразила мене.

Я побачив двох літніх пань, які сиділи в кріслах за столом з книгами записів перед ними. Почав розмовляти з ними англійською, отримав кілька приємних посмішок. За якусь хвилину-другу мені відрекомендували молоду жінку, яка говорила не дуже доброю англійською, але цілком достатнього рівня. Вона сказала, що служить у церкві як перекладач. І розповіла, що в Тернополі реставрують чотири церкви, й ще три будують».

Білл Дж. КОЛЕМАН під час зустрічі з ректором Тернопільського медуніверситету, членом-кореспондентом НАМН України, професором Леонідом КОВАЛЬЧУКОМ (2005 р.)

«А що роблять ці дві пані тут?»
«Вони ведуть облік пожертв для церкви».

«Чи можу я зробити невелику пожертву?»

«Звісно! Вони будуть зворушені, що американець уперше відвідав нашу церкву та зробив пожертву на реставрацію».

Двадцятидоларова банкнота стала тоді першою з кількох гуманітарних пожертв, які я зробив для України найближчими роками. Дуже пишаюся, що залишив своє ім'я в книзі записів тієї чудової старовинної церкви.

Ми всі щасливо повернулися з Тернополя додому, отримавши життєвий досвід і переконавшись, що я ніколи, навіть у гадці не підтримуватиму будь-яку соціалістичну політичну силу.

Розділ 6. Епідемія дифтерії

На початку 1994 року я отримав факс, який мене і схвилював, і жажнув. Західна частина України пережила епідемію дифтерії серед дітей, які не були щеплені через відсутність вакцини, а Росія відмовлялася її продавати. У факсі йшлося, що до лікарні доправляли дітей віком до дванадцяти років, а смерть наставала щодня. Вони підраховували, що кількість дітей у цій віковій категорії, які піддавалися ризи-

ку, нараховувала майже сто тисяч у Західній Україні. Питання було простим: «Чи можна якось допомогти отримати вакцину?».

Мушу визнати, що хоча більшу частину свого життя я провів, розв'язуючи проблеми інших людей, ця новина мене потрясла. Все, що я міг зробити, – це надіслати факсом повідомлення, в якому відповів просто: «Я спробую».

За допомогою Лори Морріс, помічниці сенатора Фріца Голлінга з Південної Кароліни, Ренді Машберна, його церкви та кількох жертводавців, ми були готові відправити вакцину менше, ніж за тиждень. Тернопіль отримав холодильний піддон з вакциною проти дифтерії, що прилетіла з Данії. Ми отримали безпрецедентний розголос в українських ЗМІ.

Мої стосунки з Україною лише стартували. Починаючи з 1991 року протягом наступних двадцяти років, Україна стала багато в чому частиною мого життя та великою частиною моєї роботи.

великі міста. Зустріч українців з американськими опіковими спеціалістами відбулася дуже добре, було досягнуто багатьох домовленостей щодо обміну інформацією та технологіями.

Професор Бігуняк розробив методу з використання шкіри свиней для лікування сильних опіків, аналогічно, як пересадку шкіри людини. Свиняча шкіра сприяла швидшому загоєнню обпеченої ділянки та відростанню шкіри людини під нею. Йому потрібен був спосіб забору свинячої шкіри й метод, як зробити її набагато тоншою. Лікарі Огасти розповіли йому про інструмент, який називають «дерматомом», який міг би видалити шкіру людини, не пошкодивши тканини під нею. Водночас зазначили, що можна використати й для видалення дуже тонкого шару свинячої шкіри.

Повертаючись до Грінвілла, професор Бігуняк запитав, чи знаю я, де можна придбати один з дерматомів і скільки вони коштують. Я сказав йому, що не знаю цього, але можу зробити кілька запитів.

Пізніше зателефонував моїй знайомій в офісі сенатора Голлінга у Вашингтоні, і після детального опису нашого візиту до Огасти та роботи, яку професор Бігуняк здійснював в Україні, я поцікавився, чи може вона зв'язатися з адміністрацією ветеранів, щоб дізнатися, чи є у них такі пристрої та чи вони могли б їх надати.

Наступного дня вона зателефонувала й сказала: «Вони користуються дерматомами, але не так часто, як колись. Адаже розробляють інші способи оздоровлення без використання шкіри кадаврів. Зараз вони використовують синтетичну шкіру, виготовлену з білків, яка працює так само добре, але без травмування, пов'язаним з тим, що пацієнт носить шкіру мертвої людини. Вони будуть раді допомогти вашою лікарню, пожертвувавши кілька своїх дерматомів».

До Тернополя після цієї розмови я приїхав у серпні. Моя кімната в готелі була готова. Мені в готелі показали кімнату на третьому поверсі, відведену для VIP-персон, в якій була велика таця з фруктами та горіхами, ваза з квітами, бутильована вода й працівник, який розмовляв англійською. Мені сказали, що в ресторані готелю я можу випити кави чи чаю до півночі, сніданок буде доступний вже о шостій ранку, і я просто повинен зателефонувати до рецепції, якщо мені щось потрібно. Хтось обов'язково розмовлятиме англійською.

Моя кімната виходила на прекрасний парк просто через дорогу від готелю, і я міг бачити головну будівлю ТНМУ через дорогу з правого боку від мого вікна. Задня частина готелю виходила на велике прекрасне озеро, яке я пізніше ретельно оглянув. Мені було дуже комфортно в моєму готелі, який, як мені сказали, надав ТНМУ.

ДАЛІ БУДЕ

ВОЛОДИМИР ГЕРАСІЙ: «ЩОБ ПІДПРИЄМНИЦЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ БУЛА УСПІШНОЮ, СІМЕЙНИЙ ЛІКАР МАЄ ДОБРЕ ОРІЄНТУВАТИСЯ В ІНШИХ ГАЛУЗЯХ МЕДИЦИНИ»

Арсенал надання медпослуг останніми роками розширює свої можливості. Тому не дивно, що медики з досвідом та підприємницькою жилкою залишають комунальні заклади охорони здоров'я й відправляються у «відкрите плавання». Нині чимало лікарів сімейної медицини працюють у статусі «фізичної особи-підприємця». Про свій шлях у приватну медицину нашому часопису розповів сімейний лікар-ФОП з Підволочиська Володимир Герасій.

2015 року Володимир Герасій разом дружиною Жанною Валентинівною вирішив зайнятися приватною медичною практикою. Ліцензію отримали без особливих труднощів і перешкод. Головне було — винайти й підготувати приміщення. Одначе тут вони обрали найпростіший шлях — виділили кімнати для прийому пацієнтів у власному будинку, щоправда, довелося звертатися до обласної архітектури, аби перепланувати й переобладнати житлове приміщення для амбулаторії сімейної практики, щоб відповідало всім санітарним нормам згідно з вимогами до ліцензування. Нині вони підписали декларації з по-

над 900 пацієнтами, уклали договір з НСЗУ, яка перераховує відповідні кошти, і їх цілком достатньо для зарплатні та оплати комунальних послуг. Окрім того, подружжя надає мешканцям району платні послуги. Якщо кількість декларацій буде меншою — працювати у статусі ФОП не вигідно, каже лікар, а якщо набрати до тисячі пацієнтів, то коштів вистачить ще й на оплату праці медичній сестрі та навіть на лабораторні обстеження.

«Певну суму коштів виділяємо на лабораторну діагностику, — зазначає Володимир Герасій. — Купувати гематологічні аналізатори чи інше лабораторне обладнання нам не вигідно, бо їх обслуговування доволі дороге-вартісне, тому уклали угоди з районною лікарнею та приватними лабораторними центрами й наші пацієнти можуть отримати там мінімальний пакет лабораторних досліджень (загальний аналіз крові, сечі та холестерин), які оплачуємо. Рівень глюкози в крові можемо визначити самостійно. Порахували, що замовляти лабораторні послуги нам обійдеться дешевше, тому вишукуємо взаємовигідні варіанти, коли і пацієнт не обділений, і в нас залишаються кошти на розвиток. Безперечно, якщо сімейний лікар підписав декларації із сільськими мешканцями, йому потрібний автомобіль, ми ж ко-

ристуємося власним і виїздимо на виклики в разі потреби. Якщо ж лікар обслуговуватиме 1800 пацієнтів, то, вважаю, що з часом, він зможе купити собі санітарний транспорт.

З іншого боку, розумію, чому сімейні лікарі побоюються працювати як ФОП. Аби підприємницька діяльність була успішною, такий лікар має бути не лише впевненим у знаннях за своєю спеціальністю, а й добре орієнтуватися в інших галузях медицини, а це не завжди можливо, особливо якщо він роками працював на дільниці у сільській місцевості».

Дружина пана Володимира за фахом — лікарка-педіатриня, багато років працювала лікаркою-інфекціоністкою, має ще й практику адміністративної роботи на посаді начальниці районного відділу охорони здоров'я. Чоловік же впродовж восьми років трудився у відділенні анестезіології та інтенсивної терапії анестезіологом, потім ще 15 років — судовим лікарем в одній з німецьких компаній, тож коли вирішив повернутися «на рідний берег», передусім пройшов курси перекваліфікації за напрямком «Сімейна медицина». Зрозуміло, що подружжю було легше осилити шлях приватної практики. Щодо податків, то, як розповіли підприємці, відповідно до чинного законодавства

ФОП відрховує п'ять відсотків від суми, яка надходить від НСЗУ. Вони також сплачують єдиний соціальний внесок, податок на нерухомість. Звичайно, було б добре, аби держава надала податкові пільги лікарям-ФОП бодай на рік. До слова, в деяких країнах Європи їх надають і на три, і на п'ять років. Це стимулюватиме молоді кадри. Бо який стартовий капітал у випускника вишу чи лікаря з невеликим стажем? Або ж держава має зменшити відсоткові ставки до 3%, а не 33 %, як в Україні.

Було б добре, підкреслює пан Володимир, аби більше колег переходили у статус ФОП, тоді й ми б дозволили собі спокійно піти у відпустку. За кордоном існує практика, коли приватно практикуючі лікарі замінюють один одного в разі потреби, в Україні з цим справжня проблема.

— У комунальних закладах фахівці між собою укладають такі угоди, та невідомо, чи візьме хтось з них відповідальність за співпрацю з ФОП, доки профільне Міністерство не врегулювало це питання, — мовить Володимир Герасій. — Існують і нерегульовані питання в цій роботі, скажімо, щодо неможливості співпраці з лікарями консультативними комісіями, які створені в комунальних закладах. Нині їх «закритість» чи

«відкритість» для ФОП залежить від головних лікарів районних лікарень, більшість з яких живуть вчорашнім днем і блокують таку співпрацю. Ніхто не хоче з нами укладати договір на обслуговування пацієнтів через ЛКК. Голови громад, керівники районів підтримують комунальні підприємства, тобто свої заклади, а до нас інтересу не виявляють. Тому працюємо в рідному селищі як окрема держава. Хоча, здавалося б, чому так, адже ми також обслуговуємо членів громади, відповідальність за життя й здоров'я яких несе місцева влада. І до речі, платимо податки в бюджет громади.

Потрібно, аби ставлення до всіх медичних закладів було однако-ве. Якщо в чинному законодавстві та в наказах профільного Міністерства нас привітно в правах, ми виконуємо ті ж завдання що й комунальні заклади, чому на місцях вважають інакше? Я мав нагоду спостерігати за роботою колег у країнах Балтії, Європи й переконався, що ФОП має право на життя, а в Україні за ними майбутнє сімейної медицини. Такий лікар відповідальніше ставиться до роботи, бо він матеріально мотивований, незалежний, а відтак і більше зацікавлений укласти декларацію з пацієнтом, за яким придуть гроші.

Лариса ЛУКАЩУК

З КОГОРТИ ЛІКАРІВ

РЯТУЄ ХВОРІ СЕРЦЯ

Лікар палати інтенсивної терапії кардіологічного відділення університетської лікарні Леонід Садлій майже три десятиліття рятує людей. Дякуючи його знанням і майстерності, тисячі людей, які стояли на краю безодні, повернулися до життя.

— Леоніде Володимировичу, медицина стала вашим покликанням. Майбутню професію обирали самі чи за чийось рекомендацією?

— Рішення стати лікарем прийняв самостійно, бо батьки жодного стосунку до медичного фаху не мали. Я народився на Зборівщині, у селищі Залізці. Мама працювала інженером-технологом, батько — директором харчового підприємства, певна річ, люди заклопотані та вічно зайняті. Отож мене довірили бабусі Олександрі Григорівні. Вона ж свою «методику виховання» добре знала — дотримувалася суворих релігійних канонів, високих моральних засад. У Хоросткові, мабуть, ще й досі її па-

м'ятають, а ще діда Андрія, на честь якого не одного хлопчика в місті назвали. Свою доньку я також назвав у пам'ять про найріднішу людину — Олександрю.

З раннього дитинства бабуся навчала нас, що ряса священника та білий халат лікаря — то той одяг, який має стати символом нашого майбутнього фаху, інших професій вона чомусь не визнавала. Пригадую, брат хотів податися в міліцію, отож лише можете уявити її реакцію. Я ж вибрав медицину, за що вже нині, з погляду прожитих літ та професійного досвіду, надзвичайно вдячний своїй бабусі. Вона, як мовиться, у воду дивилася, бо зараз без білого халата я й справді не уявляю свого життя.

— Де розпочалися ваші перші трудові будні?

— Коли 1972 року я закінчив Тернопільський медичний інститут, то за призначенням мене скерували терапевтом до обласної фізіотерапевтичної лікарні в Микулинцях. Через три роки, закінчивши інтернатуру, прибув

на нове місце праці — в палату інтенсивної терапії кардіологічного відділення обласної лікарні. Дмитро Михайлович Виштикалюк саме тоді набирав

Леонід САДЛІЙ, лікар палати інтенсивної терапії кардіологічного відділення університетської лікарні

молоді кадри для роботи у ПІТ. Разом зі мною прийшли Андрій Підгурський, Павло Мельник, ми й донині в одній команді, наш колективний стаж уже поза сотню років сягнув. Узагалі ж більшість наших лікарів — це учні

Дмитра Михайловича. Ми вважаємо його світочем кардіології в нашому краї, бо він провів першу дефібриляцію серця, а ще — створив наш колектив, який і нині працює як один організм.

— Ви рятуєте людей, які балансують між життям і смертю. Чи були випадки, коли відчували, що втручається Божа сила й чи вірите в це?

— Звісно, вірю. І нині в пам'яті випадок, коли я ще стажувався. Тоді доправили до нас 42-річну мою краянку в дуже важкому стані, понад 40 разів вона перебувала у стані клінічної смерті, здається, людський організм витерпіти таке не в змозі. Чергував тоді Ярослав Олександрович Потіха, він лише за 12 годин оживляв її понад 18 разів, так часто жінка втрачала свідомість. Але з Божою поміччю вижила та після цього прожила ще 10 років.

Найважче у нашій роботі — це лікування хворих з хронічною серцевою недостатністю. Це — пацієнти, стан яких і в них, і в родичів часто викликає відчуття

безпорадності, розпачу. Але поволи, крок за кроком, з Божою поміччю ми долаємо всі перешкоди, як було з одним недужим, якого ми вивели з кардіогенного шоку з допомогою ретрохронізаційної електрокардіостимуляції. Але чоловік не цінував життя, продовжував палити, вживати алкоголь і через два роки покинув цей світ. Завжди наголошую: якщо людина вестиме здоровий спосіб життя, дотримуватиметься рекомендацій лікарів, то збереже у силі свій життєвий двигун.

Тішить, ясна річ, й те, що в лікарню нині прийшли сучасні технології, які допомагають нам, кардіологам, рятувати хворі серця. Як і наші колеги із сусідніх областей, ми тепер широко застосовуємо сучасні ендовазкулярні методи. Вони приходять на допомогу тоді, коли всі терапевтичні методи себе вичерпали. Ендовазкулярна хірургія — це так звані операції без розрізу, в яких застосовують сучасні катетерні технології. Вони дозволяють надзвичайно швидко та з найменшими ризиками провести втручання. В університетській лікарні ці методики активно використовують, а кардіологічна допомога мешканцям краю значно зросла, надають її тепер за європейськими стандартами.

Лариса ЛУКАЩУК

З привітною посмішкою на обличчі, манікюром, сучасною зачіскою – такою доцентка кафедри патологічної анатомії із секційним курсом і судовою медициною Тетяна Кирилівна Головата поспішає на роботу. Вона поєднує наукову діяльність у нашому університеті з практикою й стверджує, що патологоанатом – найкращий діагност.

«З ДИТИНСТВА БАЧИЛА СЕБЕ ЛИШЕ В МЕДИЦИНІ»

– Тетяно Кирилівно, з огляду на пандемію більшість закладів перейшли на дистанційний режим навчання. Як наразі вам така «інновація»?

– Певна річ, це вимушені заходи. З дистанційним навчанням ми зіткнулися вперше, хоча минулого семестру вже навчалися дистанційно, але в іншому вимірі – це була письмове листування зі студентами. Такий спосіб навчання, на мій погляд, не може замінити живого спілкування, але зараз ми працюємо на іншій платформі, можемо спілкуватися в онлайн-режимі, тобто «фейс ту фейс», що значно цікавіше. Від викладача це вимагає ґрунтовнішої підготовки, ретельнішої методичної роботи, адже треба все показати, розказати та, зрозуміло, проконтролювати знання. Хочеться більше живого спілкування, але мусимо виходити

було легко, я мала велике бажання, хоча й проблем вистачало, бо предмети були різні за своєю складністю.

– Чи не приходила до вас думка в ті роки, що повернетесь до своєї альма-матер, але вже у статусі викладача?

– І гадки про це не мала, хоча доля, можливо, й підкидала якісь знаки, але спробуй їх розшифрувати. Взагалі ж я була романтиком і мріяла про практичну медицину, те, як рятуватиму хворих, допомагати людям, отож у ті часи наука мене аж ніяк не приваблювала. Хоча пригадалося, як на третьому курсі ми поїхали на польові роботи в колгосп разом з нашими викладачами, а у нашій групі куратором був Ігор Іванович Квік – доцент кафедри патанатомії. Дуже хороша людина, професіонал, в якого я багато чому згодом навчилася. Коли ж ми їхали на копання картоплі, то я вирішила зробити собі яскравий манікюр, бо до занять з яскраво нафарбованими нігтями не допускали,

Доцентка Тетяна ГОЛОВАТА

пам'ятні та дорогі серцю миттєвості. Згодом, коли я прийшла на кафедру у статусі викладача, ми часто згадували ці найкращі миті нашого студентського життя. З висоти прожитих років нині згадую й інших викладачів, яких ми тоді сприймали як належне. Зараз, коли минуло так багато часу, розумію, що це були непересічні особистості. Вдячна долі за те, що подарувала зустрічі з ними. Можливо, те, що я зараз маю, мої надбання, завдяки саме їм. Часто згадую своїх вчителів і перебираю їхні перлини лекторського мистецтва – рухи, жести, міміку, вираз обличчя, вміння цікаво подати матеріал. Професори Томашова Ніна Іванівна, Сардак Григорій Антонович, Григорян Володимир Аветисович, Богачик Людмила Іванівна, Гуде Зента Жанівна, Коморовський Юрій Теофілович, ікона стилю Олена Олексіївна Маркова, Володимир Георгійович Ковешніков. Тоді ми навіть не здогадувалися, які це дивовижні особистості, вони були для нас просто викладачами. Безперечно, ми захоплювалися їхніми лекціями, вмінням спілкуватися зі студентами. Але лише вже у доволі зрілому віці, з висоти часу я змогла оцінити всю

сутність цих непересічних постатей, бо, як мовиться, велике оцінюється з висоти.

– У практичну медицину, про яку так мріяли, так і не довелося потрапити?

– Довелося, але не на тривалий час. Після інституту нас з чоловіком скерували на Рівненщину, в районний центр Млинів. Я займала посаду терапевтки, а чоловік – судово-медичного експерта. Дуже загорілася цією роботою, терапія була «моєю» спеціальністю й надто вже мені пощастило з колективом. Усі медики намагалися огорнути нас увагою, щось

пояснити, поділитися власним досвідом. «Ось ми виявили некротичну ангіну в пацієнта, ходи подивися, бо хтозна чи доведеться ще побачити», – запрошував до оглядової лор, або ж: «Послухай серце, цю аритмію ти повинна запам'ятати», – закликав до свого кабінету кардіолог. Так з допомогою колег минали мої перші університети й за цю підтримку я їм надзвичайно вдячна. Але згодом трапилася в нашому житті така подія, що чоловіка перевели на роботу до Тернополя, а я вже, мов та нитка за голкою подалася за ним. Утім, в обласному центрі для мене місця терапевтки не знайшлося, натомість запропонували посаду гістологині-судмедекспертки в обласному бюро судово-медичної експертизи. Я довго вагалася й навіть страждала від такої пропозиції, бо мріяла про свою терапію, важко було так кардинально змінити спеціалізацію. Але всі сумніви розвіяла людина, яка скерувала мої погляди в децю інше русло, довівши, що всі перепони на нашому шляху – то лише вершина, яку необхідно здолати. Це був добрий товариш моїх батьків, професор Львівського медичного інституту Анатолій

Маркович Середницький. Коли він дізнався про мої страждання, то доволі оптимістично на це відреагував: «Даремно переживаєте, бо така практика вам не завадить. Згодом зможете повернутися до терапії, але знання морфологічних основ захворювань зроблять вас на голову вище колег». І з часом саме такий підхід дуже мені допоміг. Так я розпочала роботу на посаді експертки-гістологині. Вчилася спочатку в колеги, яка була залюблена у свій фах, а я крок за кроком занурювалася в цю атмосферу, осягала всі деталі морфологічної діагностики. Згодом і професійна зацікавленість не забарилася. Знаковою подією стали й перші курси у моїй новій професії, на які я поїхала до Ленінградського інституту вдоско-

Шестирічна Тетянка (1963 р.)

налення лікарів. Там мій фах розкрився, як кажуть, уже на повну силу. Мала щастя слухати лекції та вчитися в корифеїв, світочів патоморфологічної науки – професора Олександра Всеволодовича Цинзерлінга, одного з представників відомої медичної династії, Олега Костянтиновича Хмельницького, за монографіями якого ми навчалися й нині користуються в роботі патоморфологи. В'ячеслав Леонідович Попов – відомий професор військово-медичної академії, фахівець з морфології мозково-черепної травми також читав нам лекції. Отож після таких вишкочів у мене вже не виникало думок про повернення в клінічну медицину, навпаки, з'явився неабиякий професійний інтерес, бажання вдосконалюватися в цій сфері. Так я 12 років пропрацювала експерткою-гістологинею в обласному бюро судово-медичної експертизи. Ясна річ, коли працювала експерткою, часто контактувала з патологоанатомами обласної лікарні, міських закладів охорони здоров'я, доводилося консультуватися з патанатомічними питань у викладачів нашого університету. І ось одного разу мені запропонували місце в альма-матер і я погодилася.

Батько Кирило Федорович, Тетяна та брат Ярослав і мама Катерина Григорівна ВОЙЦЕЩУКИ (1966 р.)

ти із ситуації. Зокрема, я пристосувалася швидко й легко. Ця програма має свої плюси, але чи не найбільшим мінусом є те, що навчитися медицині на відстані неможливо.

– Коли ви самі були студенткою, то про дистанційне навчання, високі комп'ютерні технології ніхто й гадки не мав, але ваше студентське життя від того не було менш насиченим і цікавим. Що найбільше запам'яталося та збереглося в пам'яті?

– З дитинства бачила себе лише в медицині. Зі школи це прагнення ще більше зростало, а я все робила для того, щоб зреалізувати власну мрію. Школу закінчила із золотою медаллю. Отож той день, коли я дізналася, що набрала достатню кількість балів до зарахування, напевно, був найщасливішим у моєму житті. Пригадую, як я йшла вулицею й мене наповнювала така радість в душі, що, здавалося, ніби сонце світить тільки для мене. Вчитися мені

отож скористалася моментом і приїхала, як то кажуть, при параді. А Ігорю Івановичу спало на думку продовжити життя моїх нігтиків надовше, тому він запропонував сфотографувати, як я торкаюся рукою картоплини. Ще й назву цій світлині дали: «Польова рапсодія.» З жартами та сміхом я позувала, а хтось фотографував, але ці світлини я навіть не встигла побачити. І вже згодом, коли прийшла на кафедру, Ігор Іванович одного разу якось подивився на мене так загадково й запитав, чи пригадую дні 1975 року на сільськогосподарських роботах. Відповіла ствердно. «Світлинку з рукою на картоплині пригадаєте? Вона збереглася на стенді, який висить на кафедрі». Я ж якось пробігла мимохідь і не помітила. Мені було так приємно, що він зберіг ці

На перерві перед заняттям з анатомії людини (Тетяна ГОЛОВАТА – перший ряд, перша праворуч, 1973 р.)

«ТВОРЧІСТЬ І НАУКА – ЗАВЖДИ ПОРУЧ У МОЄМУ ЖИТТІ»

Пригадалося, як приймав мене на роботу тодішній ректор Іван Семенович Сміян і проректор з науково-педагогічної роботи Ярослав Ярославович Боднар, мій майбутній та незмінний завідувач кафедри. Так з 1994 року я на кафедрі нині вже патологічної анатомії із секційним курсом і судовою медициною. Спочатку працювала асистенткою, а коли захистила кандидатську, отримала звання доцентки. Коли в наш виш прийшли навчатися іноземні студенти, перейшла на викладання англійською мовою. Не можу не згадати тих колег, завдяки яким відбувалося моє становлення як викладачки та фахівчині-патологоанатомки. Це: професор Ярослав Ярославович Боднар, доцент Ігор Іванович Квік, професори Юрій Федоро-

Тетяна ГОЛОВАТА на зустрічі з однокурсниками через 30 років (2009 р.)

гігантів». Сенс цієї фрази в тому, що наука моїх вчителів продовжується в мені, а я вже передаю її студентам, сповідуючи повчання мого наставника професора Середницького. Певна річ, не всі на третьому курсі й усвідомлюють важливість нашої дисципліни, але коли зустрічаюся з випускниками, то в розмовах з ними з'ясовується, що більшість, тільки прийшовши в практичну медицину, розуміють наскільки вона важлива. Мати добрі знання морфології, навчитися встановлювати причинно-наслідкові зв'язки, вміння оцінити морфологічні зміни та їхнє клінічне значення, клінічно мислити – це запорука успішного лікаря в майбутньому. Гадаю, що викладач може зацікавити студента своїм власним ставленням до цієї науки. Коли студент бачить, як ретельно викладач готується до занять, намагається з інтересом провести лекцію, то він «відгукується» на цей посыл. Тому ставлення самого викладача дуже віддзеркалюється на студентах і, можливо, когось й спонукає стати в майбутньому саме патологоанатомом.

«У НАШОМУ УНІВЕРСИТЕТІ СТВОРИЛИ СУЧАСНУ ПОТУЖНУ МОРФОЛОГІЧНУ ЛАБОРАТОРІЮ»

– Звична робота патологоанатома – аж ніяк не те, що звикли бачити далекі від цієї спеціалізації люди....

– Так. Мені доволі часто доводиться розвінчувати міф, що робота патологоанатома – це винятково розтини, але більшість людей так і вважають. У суспільстві склалося дещо одностороннє сприйняття цієї медичної спеціальності. Доволі часто з фільмів, літературних творів чомусь вириває класичний образ

патологоанатома, як неголеного чоловіка, не цілком тверезого, в брудному халаті, із секційним ножом у руці й думкою про те, як когось би розітнути. Для тих, хто хоче правдивішим поглядом подивитися на цю професію, радила б прочитати книгу Артура Хейлі «Кінцевий діагноз». Що ж до патанатомії, то в радянські часи, вважаю, її зовсім незаслужено закинули на узбіччя медицини. І те, що фінансування цієї галузі, по суті, на останніх позиціях у списку бюджету на медицину, триває навіть не роками, а десятиліттями. Тоді як в Європі чи США патологоанатомі – одні з найбільш високооплачуваних фахівців після хірургічних спеціальностей. За кордоном професія патолога – шанована, великі суми виділяють на утримання патологоанатомічної служби. Торік я побувала в французькому місті Ліон на інтенсивних курсах із застосування імуногістохімічних методів дослідження для таргетного лікування злоякісних пухлин, що базується на виявленні специфічних для пухлини антигенів. Це цілком інший рівень діагностики, досліджень, виявлення механізмів розвитку пухлини, причин виникнення пухлини. Наука біологічна, медична заглиблюється в

дослідження ДНК, генетичні висліди, а це потребує високотехнологічних морфологічних досліджень, оскільки виникла така потреба, то є сенс і в підготовці спеціалістів та високотехнологічних лабораторіях. А це, звісно ж, потребує фінансування. І хоча воно в наших вітчизняних клініках не достатнє, в Україні вже з'являються перші ластівки. Скажімо, в нашому університеті створили сучасну потужну морфологічну лабораторію. Варто висловити вдячність нашому ректору Михайлові Михайловичу Корді, за сприяння якого вона з'явилася. Пишаємося цією лабораторією, яка дає можливість провести дослідження швидко та на високому рівні. Наразі запроваджуємо складніші методи, як от імуногістохімічне дослідження. Сподіваємося на кращі часи та те, що й у клініках України будуть усі можливості для прове-

Демонстрація можливостей дистанційної інтраопераційної експрес-діагностики на нараді ректорів (2012 р.)

дення сучасних досліджень. Їх поки що небагато, але є лабораторії, які мають такі можливості.

«ПАТОЛОГОАНАТОМ – ЦЕ АНАЛІТИК І НАЙКРАЩИЙ ДІАГНОСТ»

– У сучасному світі патологоанатоми вже давно перестали бути «лікарями мертвих». Ми займаємося прижиттєвою діагностикою, тому представники та представники моєї професії нині більшу частину свого робочого часу проводять за мікроскопом, а не біля секційного столу. Досліджуючи тканини живих людей, лікар-патологоанатом здійснює своєрідне розслідування, аби виявити «поламку» того чи іншого органа під мікроскопом і навіть з'ясувати її причину. Доволі часто пацієнтам до-

водиться чути такий вислів: «Гістологія покаже». Як засвідчує світова практика, з кожним роком кількість розтинів зменшується, а гістологічних досліджень, навпаки, зростає. Не кожний хворий, якому вручили висновок про захворювання, здогадується, що діагноз насправді йому встановив патологоанатом. Часто на основі висновку саме цих фахівців базується клінічний діагноз і визначається тактика подальшого лікування. Особливо це стосується онкологічних процесів. Я завжди наголошую студентам, що в майбутній практичній діяльності, ким вони б не були – гастроентерологами, онкологами, ендоскопістами, хірургами – завжди матимуть справу з патологоанатомічними методами дослідження, тому їм потрібно знати морфологічні основи патологічних процесів, уміти читати ці результати, бо доведеться їх оцінювати. Взагалі ж патологоанатом – це аналітик і найкращий діагност. Це – очі лікарів-клініцистів в організмі пацієнта, бо, по суті, чи не кожний другий пацієнт проходить через руки патологоанатома в кращому розумінні цього виразу. Тому для клініцистів на сучасному етапі є дуже важливим патологоана-

томічне підтвердження. Почасти кінцевий діагноз ставить патологоанатом своїм дослідженням. Але клініцист і патологоанатом повинні працювати в парі, тобто разом порівнювати, співставляти, аналізувати результати досліджень. Таку співпрацю відомий австрійський клініцист Рудольф Вірхов назвав алеєю, якою назустріч один одному йдуть клініцист і патологоанатом. Це означає, що ці два фахівці не повинні бути конкурентами чи працювати одноосібно, а навпаки, лише в тандемі один з одним. Вони є колегами, які спільно розв'язують проблему.

«ЗНАЙШЛА СВОЄ МІСЦЕ В ЖИТТІ Й ТІШУСЯ, ЩО МЕНІ ВДАЛОСЯ СЕБЕ ЗРЕАЛІЗУВАТИ»

– Що вас у житті надихає?
– Найперше те, що допомагаю людям, що моя робота є тим наріжним каменем, від якого залежить подальше лікування, а, може, й доля людини. (Продовження на стор. 8)

Тетяна Головата з однокурсниками на заняттях з патанатомії (1975 р.)

вич Викалюк, Анатолій Харитонович Завальнюк, Михайло Степанович Гнатюк.

– **Тетяно Кирилівно, дисципліна, яку викладаєте, є доволі складною для сприйняття. Розкрийте секрет вашого успіху у студентстві?**

– Знаєте, в цьому сенсі я керуюся відомим висловом Ньютона, який мовив: «Якщо я і бачив далі від інших, то лише через те, що стояв на плечах

Тетяна ГОЛОВАТА в інтернаті у Рівненській міській лікарні (горішній ряд, перша праворуч, 1980 р.)

Тетяна ГОЛОВАТА на кафедрі (1995-96 рр.)

ДОЦЕНТКА ТЕТЯНА ГОЛОВАТА: «ТВОРЧІСТЬ І НАУКА – ЗАВЖДИ ПОРУЧ У МОЄМУ ЖИТТІ»

(Закінчення. Поч. на стор. 6-7)

Адже твій висновок може когось заспокоїти, а для когось стати вироком, комусь подарувати надію та вселити впевненість. Тому відповідальність надзвичайно велика, кожний діагноз перевіряється кілька разів, доводиться постійно вчитися, без книжки дня не буває, є складні випадки, доводиться консультиватися з колегами. До нас на кафедру приходять лікарі, пацієнти для консультацій, наша кафедра належить до клінічних підрозділів, тож ми ще й діагностичною роботою займаємося. Тому в житті надихають результати. Я також консультиую відділення загальної патології обласного патанатомічного бюро, проводжу інтраопераційні експрес-біопсії. Від висновку патологоанатома в таких випадках залежить подальший хід операції та чиясь доля.

– Тетяно Кирилівно, а чи не помилилися ви тоді зі своїм вибором?

– Тепер я не лише не шкодую, що прийшла в патанатомію, а навпаки, радію про свій вибір. Так доля розпорядилася і, можливо, вона мала рацію. Я

Тетяна ГОЛОВАТА під час відвідин данської столиці (2017 р.)

гляд, – бути відданим професії, бо лише закохана у свою справу людина може кожного ранку прокидатися та з радістю квапитися на роботу.

– Чи згадуєте своє місце сили, ті краї, де народилися?

– У мене часто виникає бажання повернутися, хоча б думками, в ті місця, де я народилася. Це невелике село поблизу Рівного – Городок. Згодом воно перетворилося в індустріальне передмістя обласного центру. Батьки жодного стосунку до медицини не мали, тато працював агрономом у колгоспі, а мама вчителювала. Сімейна історія моїх батьків вилилася в прообраз єднання двох частин України – західної та східної. Тато народився в Лановецькому районі на Тернопільщині, а мама родом із Запорізької області, неподалік Гуляйполя мешкала її родина. На долю їхніх сімей випало чимало випробувань – колективізація, голодомор, війни. Багатодітна родина мого

завжди віталася. У тата була чимала бібліотека. Ми багато читали ще змалечку. Книжки були різні, але тато захоплювався військовими мемуарами. Я рано навчилася читати. Звісно, читала ті книги, які були до душі моему батькові. Він багато років збирав свою бібліотеку, важко було придбати у радянські часи добротну літературу. Я й нині пригадую ту хвилину, коли почула звістку, що тато дарує мені підписку на багатотомне видання «Дитячої енциклопедії». Яка це була радість! Вдячна своїм батькам, що вони вистелили мені з братом цей шлях – до книжки, науки, пізнання.

– Що ваші діти отримали у спадок? Які найвищі цінності вдалося їм передати?

– Як і батьки, ми намагалися змалечку своїх дітей огорнути любов'ю, бо без теплоти, сімейного благополуччя людині не дуже затишно в цьому світі. Певна річ, з дитинства вони лише й чули розмов, що про медицину, адже ми з чоловіком жваво обговорювали робочі моменти й удома. Діти були занурені в цю атмосферу, отож і не дивно, що моя старша донька стала лікаркою, закінчи-

Тетяна ГОЛОВАТА з внуками (2019 р.)

знайшла своє місце в житті й тішуся, що мені вдалося себе зреалізувати. Тим більше, в такому чудовому колективі – ми всі прийшли з різних сфер медицини, хтось з терапії, хтось пере-кваліфікувався з акушерства, педіатрії чи хірургії. Є люди, які цілеспрямовано йшли сюди, бо знали, можливо, зсередини цей фах, і власний вибір зробили вже в університеті. Скажімо, в нашого викладача Юрія Миколайовича Орла патологоанатом тато, у Світлани Іванівни Трач-Росоловської – дідусь. Віталій Якович Прокопенко був завідувачем патологоанатомічного відділення обласної лікарні, це високопрофесійний патологоанатом, в якого я багато чому навчилася. Деякі люди, мабуть, ще в шкільні роки відали, ким стануть, а хтось волею випадку потрапив у цю царину, втім, головне, на мій по-

прадіда по материнській лінії мала багато земельних наділів, але коли грянула колективізація й усе майно забрали до колгоспу, вони змушені були розбігтися по тодішньому Союзу. Кинулися на Донбас, хтось на флот пішов службу нести, русифікувалися та змінили прізвище, аби загубитися та розчинитися в людському потоці. З Мельників перетворилися на «Мельникових», хоча з діда-прадіда були українцями, і вирвані під корінь з рідного лона довго ще скиталися, загубивши на полях колективізації свою родовідну пуповину. Взагалі ж мої батьки у своїх родинках були першими, хто отримав вищу освіту. Тому освіта в нашій сім'ї була в пріоритеті, а прагнення до науки, освіти

Тетяна ГОЛОВАТА в Карпатах (2017 р.)

ла наш університет з відзнакою, написала кандидатську дисертацію на кафедрі нормальної фізіології, працювала в ТНМУ. Наразі вона – лікарка-дієтологиня столичного Інституту серця. Тішуся, що вона знайшла себе в цій спеціальності. Молодша донька обрала шлях у філологічні дисципліни, зараз разом з чоловіком займається спільною справою, поєднуючи її з вихованням донечки. Я ж стала щасливою бабусею вже трьох онуків. Для мене – то найбільша радість. Онучки – це подарунок долі, бо це цілковито інший рівень емоційних відчуттів.

– Які найпам'ятніші миті вашого життя?

– Коли готувалася до інтерв'ю, перебирала в пам'яті «скарби» свого дитинства, юності, то натрапила на ось такий, на мій погляд, цікавий факт. Коли була піонеркою, то як делегатці зльоту піонерів України вдалося побувати в дитячому таборі «Молода гвардія», що в Одесі. Там у нас відбулася зустріч із живим

Тетяна ГОЛОВАТА на занятті зі студентами 3-го курсу (2010 р.)

класиком радянської літератури Михайлом Шолоховим. Тоді я очам своїм не вірила, що бачу справжнього письменника, наспрагд залишилася книжка «Судьба человека» з автографом автора. Другий пам'ятний момент – це зустріч з академіком Миколою Амосовим. Я тоді навчалася на п'ятому курсі й коли наша група дізналася, що він буде виступати в актовій залі університету, то всією командою ми подалися побачити хірурга, який ще за життя став легендою. Зігнорували заняття з терапії, за що з нас потім зняли місячну стипендію, але ця зустріч стала однією з найкращих миттєвостей життя.

– Що найбільше приносить душевний спокій у часи відпочинку, які заняття найбільше до серця?

– Ще з дитинства захоплююся читанням художньої літератури, це мій особистий світ, в який поринаю з великим задоволенням. Останнім часом

відкрила для себе сучасну українську літературу, в якій дуже багато талановитих письменників. Це різнопланові жанри, автори – Юрій Винничук, Володимир Лис, Ірен Роздобудько, читаю Сергія Жадана, подобаються твори Василя Шкляра, я навіть побувала на зустрічі з ним в нашій університетській бібліотеці та отримала книгу з авторським підписом. До вподоби

Тетяна Головата під час проходження інтенсивного курсу стажування у французькому місті Ліон (2019 р.)

й жіночі романи Софії Андрухович. Імпонує мені також сучасне українське кіно, з'являються нові фільми, кіномистецтво в Україні розвивається й це не може не тішити. Не так давно переглянула екранізацію книги Софії Андрухович «Фелікс Австрія» фільм «Віддана». Незабутнє враження свого часу залишив фільм Ахтема Сеїтаблаєва «Кіборги».

Нещодавно зайнялася малюванням. Це таке захоплююче заняття, і хоча я не маю хисту та малюю за номерами, але воно приносить мені неймовірне задоволення. Коли заглиблюєшся в кольори, відтінки, перебуваєш у феєрії неймовірних фарб і відчуттів, то кращого заняття для душі годі й вигадати. Для мене це справжній релакс.

Люблю й мандрівки, щоправда карантин зараз не дозволяє, але зазвичай двічі на рік їду в подорожі Європою, останніми роками Новий рік святкувала у Празі, Відні, Зальцбурзі, там в ці дні неймовірно казкова атмосфера.

– З яким гаслом крокуєте по житті?

– Їх кілька. Ось перше: «Не важливо, скільки днів у твоєму житті, а важливо, скільки життя в твоїх днях». А ще дуже мені припали до душі слова нашої геніальної Ліни Костенко: «Нам треба жити кожним днем, не ждати омріяної дати, горіть сьогоднішнім вогнем, бо потім може й не настати». Це означає, що не маємо хникати, висловлювати власне невдоволення чи скаржитися на долю, бо ми самі творці свого життя. Ось таке моє правило, якого намагаюся дотримуватися.

Лариса ЛУКАЩУК

24 вересня відзначила ювілейний день народження провідна фахівчиня редакційно-видавничого відділу видавництва «Укрмедкнига» ТНМУ Галина Олегівна ЖМУРКО

Вельмишановна Галино Олегівно!
Сердечно вітаємо Вас з ювілейним днем народження!

Після закінчення Тернопільського приладобудівного інституту, 6 років роботи за фахом у стінах Тернопільського національного медичного університету імені І.Я. Горбачевського Ви успішно пройшли 22-літній трудовий шлях: спочатку операторки, згодом – інженерки-програмістки, провідної інженерки-програмістки, провідної фахівчині одного з найважливіших підрозділів нашого навчального закладу – видавництва «Укрмедкнига».

Ректорат, профком і весь колектив університету глибоко поважають і щиро шанують Вас як висококваліфіковану фахівчиню за багаторічну невтомну працю, високий професіоналізм, сумлінне виконання своїх службових і громадських обов'язків.

Ваші порядність, працелюбність, пунктуальність, інтелігентність, жіночність, прагнення робити добро заслуговують найвищої оцінки та є прикладом

для наслідування молодими працівниками.

Бажаємо Вам, вельмишановна Галино Олегівно, міцного здоров'я, невичерпного творчого натхнення й життєвого оптимізму, наснаги, нових успіхів

у Вашій благородній діяльності, добробуту, людського тепла, душевного спокою, родинного благополуччя й затишку, довгих років радісного та щасливого життя.

Хай сміється доля, мов калина в лузі,
У родиннім колі, серед вірних друзів.
Хай крокують поруч вірність і кохання,
Хай здійсняться мрії і усі бажання!

Ректорат і профком ТНМУ імені І.Я. Горбачевського

25 вересня виповнилося 75 років провідному фахівцю з цивільної оборони ТНМУ Володимирові Григоровичу ЯКОБЧУКУ

Вельмишановний Володимире Григоровичу!
Сердечно вітаємо Вас з 75-літтям!

Після закінчення військового училища, служби в армії, роботи на виробництві, Ви успішно пройшли 18-літній трудовий шлях у ТНМУ імені І.Я. Горбачевського, очолюючи підрозділ цивільної оборони.

Ректорат, профком і весь колектив університету глибоко поважають і щиро шанують Вас

як висококваліфікованого фахівця за багаторічну невтомну працю, високий професіоналізм, неординарний організаторський талант, пунктуальність, вміння працювати з людьми, сумлінне виконання своїх службових і громадських обов'язків.

Ваша професійна та громадська діяльність відзначена трьома медалями, подяками військового командування й ректора університету.

Ваші порядність, працелюбність, інтелігентність, прагнення робити добро заслуговують найвищої оцінки та є прикладом для наслідування молодими працівниками.

Бажаємо Вам, вельмишановний Володимире Григоровичу, доброго здоров'я, невичерпного життєвого оптимізму, нових успіхів у Вашій благородній діяльності, добробуту, людського тепла, душевного спокою, родинного благополуччя й затишку, активного та щасливого довголіття.

Нехай добром наповнюється хата,
Достатком, щирістю і сонячним теплом,
Хай буде вірних друзів в ній багато,
Прихильна доля огорта крилом!

Ректорат і профком ТНМУ імені І.Я. Горбачевського

НАМ – 55

В руках тримаю свій диплом,
Сторінку розгортаю,
Дивлюсь на дату й ніби знов
минуле оживає...

Був червень на календарі
І рік шістдесят п'ятий,
Він залишився назавжди
Найбільшим нашим святом.

Бо дав дорогу у життя,
Ми лікарями стали,
Відповідальну і складну
Професію обрали.

Ми розійшлися в усі кінці
Тодішнього Союзу,
Та зберегти престиж і честь
Тернопільського вузу.

Всі свої сили і знання
З тих пір і так донині
Ми віддали і віддаємо
В ім'я життя людині.

Не рахувались з часом ми
Й подяки не чекали,
Не раз було без вихідних
Й ночами працювали.

Стільки людей від страшних бід
Ми з вами врятували,
Тож білий лікарський
халат
Недарма одягали.

Ми горді що випускники
Є в вишах асистенти,

Ще кандидати меднаук,
Завкафебри, доценти.

На жаль, багато і колег
Вже серед нас немає,
Ім вічна пам'ять, а про них
Ми завжди пам'ятаємо.

Та хочу друзі щиро Вас
Із святом привітати.

Дай Бог здоров'я і добра
Й ще довгих літ прожити,
Щоб внуків, правнуків своїх
До серця притулити.

Зустріч через пів століття

Не знаю чи випускники
Зберуться на це свято,
Коронавірус для усіх
Зробив проблем багато!

Але душею разом ми,
Бо ми сім'я єдина,
А поєднав Тернопіль нас
І ненька Україна.

Тепер далеко я живу,
Бо переїхав в Штати,

55 – це ювілей,
Для нас знаменна дата,
Тож, де б ми зараз не були,
Давайте святкувати!

Піднімем келихи вина
В щасливу цю годину
За ветеранів-лікарів,
За нас, за Україну!

**Іван ПРИЙМАК,
випускник п'ятого випуску ТНМУ**

СТУДЕНТИ: ПОГЛЯД ЗБЛИЗЬКА

НАТАЛЯ ПЕТРОВА: «ДОКЛАДАЮ ВСІХ ЗУСИЛЬ, АБИ СТАТИ ВИСОКОКЛАСНОЮ ФАХІВЧИНЕЮ»

(Закінчення. Поч. на стор. 2)
– **Щодо дозвілля. Як і де відпочиваєте?**

– Я людина діяльна й люблю активний відпочинок. Коли навчалася у старших класах, щоліта їздила в Карпати, де розташований оздоровчий табір Луцького обласного ліцею. Директорка ліцею Марія Іванівна Тарасюк, вчителі організували для дітей цікаві тренінги, походи на Говерлу та інші вершини, як-от Піп Іван, Шпиці, Ребра... Весь Чорногірський хребет ми обходили. Тепер їжджу на відпочинок в Карпати з однокласниками. В період золотої осені там особливо гарно. Торішнього жовтня відвідали Карпати, використавши додаткові вихідні на Покрову. Піднялися на гору Тростяни, що на захід від селища Славське. Вражень, як кажуть, цілий міх. Чим ще захоплююся? Романами Джорджо Мойєс, Стівена Кінга. Але медична література – насамперед. Зараз, скажімо, читаю англійську книжку з офтальмології. Люблю співати. На концертах у ліцеї виступала у складі вокальної групи, потім – соло. Граю на фортепіано. Коли є час і натхнення – готую смачні страви. Серед улюблених – традиційний український борщ, картопля, запечена з м'ясом, вареники, голубці. Моя бабуся Марія Григорівна чудово куховарить і мене навчила. До виходу на пенсію вона працювала вчителькою молодших класів і щиро любила своїх учнів. Що

вже казати про внучок! Ми із сестрами в чотири-п'ять років уміли писати, читати, багато віршиків знали напам'ять.

– **У родині ще хтось обрав лікарський фах?**

– Ні, я одна така. Мама працює в компанії «Волиньгаз», тато – в «Приватбанку». Старша сестра Оленка закінчила Київський національний університет культури та мистецтв. Її спеціальність – дизайнерка інтер'єру. Працює у столиці за фахом. Двоюрідна сестра Марічка – випускниця Київського національного університету ім. Тараса Шевченка за спеціальністю «китайська філологія». На 4 курсі за міжнародною програмою студентського обміну поїхала навчатися до Китаю, потім вступила до магістратури й залишилась в Піднебесній працювати. Займається перекладами з китайської на англійську та навпаки. Пощастило мені з рідними, вони суперкласні. 6 вересня моєму дідусю Іванові Петровичу виповнилося 90 років і вся родина вітала його з поважним ювілеєм. Бабуся – 87 і вони – найстарша подружня пара в рідному селі Лище Луцького району. Понад 60 років – у щасливому шлюбі. Виростили двійко чудових доньок, мають трьох онучок. Дідусь працював усе життя кравцем і досі вправно шиє на своїй швейній машинці, бо це заняття йому в задоволення. Їхня з бабусею вірна любов, доброта, працелюбність – приклад для нас, мо-

лодших членів родини. Вітаючи дідуса, бабуся дякувала йому за щасливі роки, прожиті разом. Це було зворушливо!

– **Де відпочивали цього літа?**

– Успішно склавши екзаменаційну сесію після п'ятого курсу, видихнула з полегшенням і вирішила, що не сидітиму вдома, а піду на роботу. Зранку – з 9 до 14 – працювала в офтальмологічному відділенні місцевої лікарні, а після обіду – в крамниці. Липень і половина серпня промайнули так швидко, що й не зогледілася. Потім вирішила відпочити й поїхала з подружками на тиждень до Затоки на Одещину. Була там востаннє два роки тому, сподобалося. І цього літа теж все було чудово. Минула ж зима запам'яталася поїздкою в різдвяний Краків, де панувала неповторна атмосфера свята, а повітря було сповнене запахом кави, глінтвейну та випічки.

– **Ваш улюблений вислів?**

– Усе найкраще попереду. В житті різне трапляється, ніхто не застрахований від невдач, але після кожного падіння має бути злет. І ще... Не варто засмучуватися через дрібниці, вони не повинні впливати на твій характер, поведінку й загалом – майбутнє. Давно помітила: коли прокидаєшся з гарним настроєм, налаштована на позитив – то й день буде вдалим.

Лідія ХМІЛЯР

ЛІНА ПО: СТРИБОК ЧЕРЕЗ НЕМОЖЛИВЕ

«Одного разу на мистецькому форумі ми стали свідками гарячої полеміки, яка розгорнулася навколо української порцеляни. Один з її учасників доводив, що працювати в цій царині дуже легко: зліпив сяку-таку жіночу подобу, начепив віночок і стрічки – й «шедевр» готовий! А ми дивимося на тендітну порцелянову дівчину-танцюристку, іронічно-зваблюву, насмішувато-задержувату – й згадуємо слова нашого національного генія Тараса Шевченка:

**У всякого своя доля
І свій шлях широкий...**

Навіть якщо «всякий» – це не особа, а звичайна порцелянова статуетка, відома під назвою «Український танець. Руки в боки». З'явилася вона в нашій колекції нещодавно й майже випадково. Спочатку вважали, що її автором є знаменитий Владислав Щербина, й були сповнені бажання придбати цю доволі нестандартну роботу. Дівчина, яка продавала її, чесно вказала на ваду – маленьку тріщину, надіслала додаткові світліни, проте детально пояснити більше не змогла. Статуетка давня, 1950-60-х років, розписаний бісквіт (неглазурований фарфор), належала батькові, якого вже немає, була його чи не найулюбленішою – ось й уся інформація. Вивчали уважно вдома. Хоч і неспеціалісти, проте зрозуміли, що свого часу статуетка була відреставрована – цілком професійно та з великою любов'ю. А потім на одному із сайтів віднайшли ім'я автора – Ліна По.

То хто вона така – Ліна По, авторка чарівної порцелянової українки?

У всякого доля... А доля Ліни По посміхнулася їй двічі, щоправда, вдруге – доволі смутно.

Весна того року була ранньою. Вона увірвалася в лікарняну палату нестримно та бурхливо, заповнивши її ущербтими пташиним щебетанням і сонячними променями. Радістю веснування пройнялися навіть старенькі двері – видавалося, що скрипіли тепер веселіше й мелодійніше. Непорушним залишався лише маленький острівець – вузьке ліжко, на якому лежала молода жінка. Вродлива, з точеним семітським профілем давньогрецької камеї, із замкненими вустами та широко відкритими незрячими очима. Обережно відчинилися двері. Зайшла медсестра, ступаючи навшпильки. Зупинилася біля ліжка, постояла хвилю, а тоді наважилася:

– Доброго ранку, Ліно! Як ви сьогодні?

– Дякую! Як завжди, – прошепестіла втомлено уста.

Як завжди...Тому що «вчора», «сьогодні» та «завтра» для неї втратили своє первинне смислове

значення, злилися в єдине «зараз-тепер-завжди». Десь там, в іншому житті, залишилися улюблена робота, танці, балетні постановки, букети квітів, сцена й оплески шанувальників. А потім ніби раптом хтось вимкнув світло й зупинив двигун, що живив і сповнював енергією кожен м'яз, і ти лежиш у цілковитому мороці поламанною лялькою на лікарняному ліжку. Лежиш уже давно й (найстрашніше!) непорушно, як підтяте дерево на березі Дніпра, недалеко від батьківського дому в Катеринославі, в тому іншому

Ліна По (1919 р.)

житті. А те минуле життя, що залишилося лише в болючих спогадах, було щасливим та успішним. Життя Ліни По – Поліни Горенштейн.

Вона – дитя останньої зими XIX століття. Прийшла у світ 18 січня 1899 року в м. Катеринославі (тепер – Дніпро). Ще з дитинства дивувала рідних неабиякими талантами – танцювала та займалася музикою, писала вірші й малювала. А ще час від часу бігала на берег Дніпра, приносила глину й натхненно ліпила невеличкі фігурки. З 14-ти років вона почала серйозно займатися хореографією та навчалася в професійного скульптора, намагаючись поєднати два основні захоплення. Здобувши середню освіту, Поліна вирушила до Харкова й вступила на вищі жіночі курси, проте швидко розчарувалася та записалася до балетної школи Тальоні. Крім того, вона старанно відвідувала мистецькі студії Елеонори Блох, учениці самого Родена. Часу не вистачало просто катастрофічно – й доводилося вибирати. Перемогла сцена. Закінчивши 1919 року хореографічне училище Воронцова та обравши сценічний псевдонім «Ліна По» (По-Ліна), дівчина вийшла на театральні підмостки. Виступи молоді танцівниці в Харкові, Маріуполі та Києві мали неабиякий успіх. Але вона сама першими хореографічними постановками була не задоволена й тому з радістю прийняла пропозицію продовжити навчання.

1921 року Ліна вступила не лише на вищі хореографічні курси при Большому театрі в Москві, але й стала студенткою скульптурного факультету вищих художньо-технічних майстерень. Проте через пів року зрозуміла: поєднувати навчання в двох навчальних закла-

дах не зможе, тому що кожне мистецтво потребує цілковитої самовіддачі. Зосередилася на балеті, займалася щодня по 10-12 годин, демонструвала чудові результати. Але світ пензля та художньої пластики її не відпускав-таки. Згодом вона згадувала: «Я брала олівець і замальовувала рухи та пози балерин, які мене особливо захопили. Я обожнюю людське тіло. Я всмоктувала у себе скульптурну гармонію напівгоголених тіл, що рухалися. Я старалася запам'ятати найбільш вдалі повороти, пози». Перша авторська балетна постановка була осмислена й представлена з врахуванням кращих традицій скульптурної пластики.

Закінчивши 1924 року хореографічні студії та отримавши спеціальність режисера-постановника танців, Ліна По впродовж десяти років невтомно трудилася – танцювала, викладала хореографію, працювала балетмейстером у різних театрах. Її кар'єра стрімко розвивалася та ... обірвалася 1934 року. Ліна захворіла на грип, що ускладнився енцефалітом. Її було госпіталізовано в неврологічну клініку Московського науково-клінічного інституту ім. М. Ф. Володимирського в Україні важкому стані – параліч верхніх і нижніх кінцівок, ураження зорових нервів, що супроводжувалися амузією – втратою музичного слуху й музичної пам'яті.

Амузію та параліч вдалося подолати, проте зір Ліна втратила назавжди. І це для неї було найжакливішим. Відчуття власної фізичної безпомічності просто вбивало. Не хотілося вже нічого – ні рухатися, ні їсти, навіть говорити. Просто лежала, очікую-

Ліна По. «Стрибок»

чи (чи сподіваючись?) завершального життєвого акорду.

Але це аж ніяк не влаштувало її лікаря – професора Дмитра Шамбурова: ця жінка буде жити! Він часто навідувався в палату, присував стілець якомога ближче до ліжка та просто говорив. Розповідав усілякі лікарські небиліці, згадував кумедні випадки дитячих років, уважно фіксує в пам'яті реакцію пацієнтки. Чи не тому майже одразу помітив, як під час

обіду Ліна почала розминати ще доволі неслухняними пальцями маленький шматочок м'якушу хліба. Ось те що треба!

– Скажіть-бо мені, Ліно Михайлівно, чого ви найбільше боялися в дитинстві?

– Навіть малесеньке мишеня було для мене справжнім пострахом!

– То чи б не могли ви для мене саме таке виліпити?

За якийсь час професор тримав у долоні маленьку фігурку й посміхався: «Яке воно обережне та метке!». Він вдоволено кивнув головою та вийшов з палати. А коли під час обходу запитав на тумбочці ще й кількох слоників і навіть пташку, то наступного дня прийшов з невеликою фанерною дощечкою та пластиліном у руках. Прощаючись, ніби між іншим, додав, що фанерку для зручності можна покласти на груди.

Лише за кілька днів Ліна наважилася взяти в руки пластилін. Долаючи внутрішній спротив, породжений страхом поразки й розчарування, змагаючись з болем онімиліх пальців, уперто розминала пластилін, ще нічого не плануючи, а просто насолоджуючись процесом. За три тижні на тумбочці біля ліжка стояла маленька танцівниця. Звичайно, професійний скульптор знайшов би в цій роботі чимало огривів, але характер танцю був переданий доволі точно. Тому трохи згодом, прощаючись з пацієнткою, професор Шамбуров рекомендував їй продовжувати займатися скульптурою – і не лише з лікувальною метою.

Маленька кімната комунальної квартири стала своєрідним полем бою немічного, кволого та зболеного тіла з непокореним духом молоді жінки, невгасимим бажанням повноцінної екзистенції, вперто волею до життя. Перемога, здобута Ліною у цій, здавалося б, безперспективній боротьбі, заслуговує занайбільшої поваги. Щодня вона піднімалася, спинаючись на милиці, й поволі, крок за кроком, брела у протилежний куток кімнати, де стояв круглий столик, схожий на скульптурний станок. Працюючи, настільки поринала в роботу, що не контролювала власний стан, а коли падала від раптового болю, то халалася за стіл, впускаючи милиці. Тоді підходила сестра Марія та обережно вклала її в ліжко.

Працювала Ліна здебільшого пізніми вечорами та вночі, коли зачиналися численні крамниці, вмовкав вуличний гамір та лягали спати сусіди. «Дівчина, яка плаче», «Юний скрипаль», «Юнатка Наталя», портрет небожа Романа й, звичайно, балерини – ось неповний перелік скульптурок, що виставляла на окремій полиці. Імпровізовану виставку постійно поповнювала. Це особливо тішило професора Шамбурова, який часто заходив провідати свою пацієнтку та уважно розглядав її роботи. Тому він одразу відзначив появу на полиці «Вероніки»

– невеликої статуетки дівчини, яка була дуже схожа на саму Ліну. Робота так вразила Шамбурова, що

Ліна По. Український танець. Руки в боки (фото з власної колекції)

він допоміг організувати її виготовлення в бронзі, а подарований екземпляр стояв на його робочому столі до останніх днів життя.

Підтримка рідних і друзів, позитивні оцінки професіоналів, зокрема відомого художника М. Нестерова, стали переконливим доказом у справі організації першої персональної виставки, яка відбулася 1936 року та стала помітним явищем у культурному житті столиці. З дня ж виписки з лікарні не минуло ще й року!

У лютому 1937 року, закінчивши роботу над скульптурами «Танець з покривалом», Ліна взялася за багатоплігурну композицію «Танцювальна сюїта», в якій спробувала синтезувати елементи народної та класичної хореографії. Це – справжній гімн красі людського тіла, осмислений у динаміці рухів і цілісності композиції восьми фігур, центральною з яких є «Вакханка» – персонаж, в якому вже вгадується майбутня героїня знаменитої монокомпозиції «Стрибок». Але якщо жінка-вакханка у своєму танці ще потребує опори (нехай навіть це буде одна-єдина точка дотику пальців ніг до земної тверді), то інша вже пододала фізичні закони, розправила руки-крила у вільному польоті – впевнена, горда й красива у своєму прагненні безконечних небесних просторів. Ця робота настільки вразила представників комісії Третяковської галереї із закупівлі експонатів, що вони одностайно прийняли рішення про її придбання для експозиції.

Статуетка була представлена на виставці живопису, графіки та скульптури жінок-мисткинь 1938 р. Фахівці назвали «Стрибок» одним з кращих сучасних творів пластики малих форм, а сама Ліна Михайлівна була охоплена нестримним бажанням подальшого творчого пошуку й удосконалення. Володіючи особливим даром «внутрішнього зору» – ейдетизмом, вона шукала його найадекватнішого зовнішнього вираження.

(Продовження на стор. 11)

СВІТЛОМ НАУКИ І ЗНАННЯ...

ДО 120-РІЧЧЯ СМЕРТІ ОЛЕКСАНДРА КОНИСЬКОГО ТА 135-РІЧЧЯ ПЕРШОГО ВИКОНАННЯ ДУХОВНОГО ГІМНУ УКРАЇНИ

Перекладач, письменник, видавець, лексикограф, педагог, громадський діяч. Мав майже 150 літературних псевдонімів. Професійний адвокат.

Народився Олександр Якович Кониський 6 (18 серпня) 1836 року у селі Переходівка (тепер – Ніжинського району Чернігівської області). Походив із стародавнього чернігівського роду. Його дитинство минуло в місті Ніжин, де закінчив дворянське училище, згодом Чернігівську гімназію. Після невдалої спроби здобути вищу освіту в Ніжинському юридичному лицейі та відбуття військової служби з 1854 року був на низових посадах у кримінальній палаті в Полтаві. Згодом, склавши екстерном іспити на кандидата прав, зайнявся адвокатською практикою.

Працюючи в Полтаві, створив недільні школи, писав для них підручники. Брав участь у роботі організації української інтелігенції «Громада» в Києві, яка займалася просвітницькою діяльністю, заснуванням недільних шкіл, вимагала вивчення української мови. Діяла вона з 1859 до 1876 року й була заборонена Емським указом. Для недільних шкіл Олександр Кониський підготував і видав підручники українською мо-

вою. Налагоджував зв'язки з українськими інтелігентами в Галичині. 1863 року звинувачений у поширенні «малоросійської пропаганди», без суду та слідства був засланий до Вологди. Під час заслання він захворів і, зрештою,

осліп на одне око. З кінця 1866 року жив у Єлисаветграді (нині – Кропивницький), Бобринці, Катеринославі (тепер – м. Дніпро), перебуваючи під гласним поліцейським наглядом.

1872 року після зняття нагляду

повернувся до Києва. Олександр Кониський дуже багато зробив для зближення двох частин України, розірваних між Російською та Австро-Угорською імперіями. Він постійно фінансово підтримував галицькі українські видання та друкував у них власні твори. 1873 року Олександр Якович був одним з фундаторів літературного товариства ім. Т. Шевченка у Львові, яке пізніше (1892 р.), з його ініціативи перетворилося в наукове товариство ім. Т. Шевченка. Нині наукове товариство ім. Т. Шевченка – всевітня українська академічна організація, багатопрофільна академія українського народу.

Багатогранною була його літературна діяльність. У поезіях, драмах, оповіданнях відстоював українську національну ідею, порушував проблему соціального й національного гноблення України у складі Російської імперії. Його роман «Не даруй золотом і не бий молотом» 1871 року під час одного з обшуків поліції конфіскувала та знищила. О. Кониський – автор перекладу «Щоденника» Т. Шевченка та першої ґрунтовної його біографії в двох томах. Цю працю високо оцінив Іван Франко, Агатангел Кримський.

Значним творчим здобутком Олександра Кониського було створення духовного гімну «Молитва за Україну» 1885 року, який поклав на музику Микола Лисенко.

Свій твір О. Кониський надіслав у Львів зі словами «Я писав «Молитву» руських дітей, а М. Лисенко завів її на ноти і придбав дуже хорошу музику, котра дуже усім сподобалась. На лихо, у нас не можна її надрукувати, а, на нашу думку, варто було б той гімн розповсюдити і в селах, і в школах Галичини. Тим то я після «Молитву» з нотами до високоважаючого Володимира Шухевича» (Шухевич – етнограф, педагог, публіцист, дідусь Головного командира Української повстанської армії Романа Шухевича). Тоді, 1885 року, «Молитва» набула широкої популярності в Галичині та поза нею.

МОЛИТВА ЗА УКРАЇНУ

*Боже великий, єдиний,
Нам Україну храни,
Волі і світу промінням
Ти її осіни.*

*Світлом науки і знання
Нас, дітей, просвіти,*

*В чистій любові до краю,
Ти нас, Боже, зрости.*

*Молимося, Боже єдиний,
Нам Україну храни,
Всі свої ласки-щедроти
Ти на люд наш зверни.*

*Дай йому волю, дай йому
долю,
Дай доброго світу,
Щастя дай, Боже, народу
І многая, многая літа.*

Спочатку твір пропонував як «Дитячий гімн», але з часом назва була трансформована у сучасну – «Молитва за Україну», духовний (церковний) гімн України «Боже великий, єдиний, нам Україну храни».

Помер Олександр Якович Кониський у Києві 29 листопада (12 грудня) 1900 року. Похований на Байковому кладовищі.

Від кінця 1920-х років твори Олександра Кониського у СРСР були під заборону, а радянське літературознавство затаврувало автора як «націоналіст». Лише з початком розпаду комуністичної імперії (наприкінці 1980-х років) ім'я Олександра Яковича стали повертати з небуття. 1990 року світ побачила його монографія «Тарас Шевченко-Грушівський». Відтоді взяли й за вивчення життя та творчості славетного українського письменника, перекладача, видавця, педагога, громадського діяча Олександра Кониського.

**Степан ВАДЗЮК,
завідувач кафедри,
професор ТНМУ**

ТВОРЧИСТЬ

ЛІНА ПО: СТИБОК ЧЕРЕЗ НЕМОЖЛИВЕ

(Закінчення. Поч. на стор. 10)
Саме тому часто відвідувала музеї, зупинялася перед античними скульптурами та роботами майстрів епохи Відродження, вивчала їх довго й старанно, ніжно торкаючись прохолодної поверхні, а потім розповідала про них чи не краще за фахівців.

В її творчому доробку з'явилися скульптурні портрети О. Пушкіна, А. Чехова, Н. Паганіні, сучасників-друзів. Інколи в пам'яті зринали риси людей, яких бачила в дитинстві чи в юності (так, скажімо, з'явився портрет старого єврея). Але улюбленій темі хореографії Ліна По не зраджувала ніколи впродовж усього дванадцятилітнього творчого шляху (1936-1948 рр.), виконавши понад сотню скульптурних робіт, з них – кілька багатофігурних.

Своєрідною лебединою піснею мисткині можна назвати скульптурну композицію «Український танець», створену 1946 року. В ній остаточно викристалізувалася національна тема, яка вперше проявилася в творчості Ліни По в постаті українки-трудівниці (1939 р.). Зима цього року була, як завжди, напруженою, зважаючи на специфіку творчого процесу скульпторки, що втілювалася в нічному віртуальному поетичному моделюванні фігури, а

потім такій же самовідданій реалізації. Під час роботи Ліна забувала не лише про їжу, але й про сон, тому сестрам Марії та Сарі доводилося майже си-

Ліна По. Скульптурна композиція «Український танець»

ломіть її годувати й укладати в ліжку, а улюблену книжку «Вечори на хуторі біля Диканьки» Миколи Гоголя вони читали їй по черзі. Вербальні образи породжували внутрішні зорові візії, які активізували спогади дитинства та юності, що минули в Катеринославі, Харкові, Києві, Мелітополі, картини національних святкових

дійств на сцені та в житті. Так виник задум композиції, де в центрі двоє парубків витанцюють навприсядки біля солістки із широко розкритими руками, а праворуч і ліворуч дві пари дівчат, взявши руки в боки, доповнюють неповторний візерунок українського танцю – яскравого символу нашої національної культури. Одна з дівчат-танцівниць настільки точно втілила тип українського національного характеру, що стала цілком самодостатнім персонажем. Згодом цю статуетку багато років тиражували в порцеляні (одна з них і стала частиною нашої колекції).

На жаль, роки напруженої праці негативно вплинули на здоров'я мисткині, тому її ослаблений організм не зміг відновитися після операції й 26 листопада 1948 року перестало битися серце Ліни По – Поліни Горенштейн.

...Минають десятиліття, а маленька українка-танцюристка талановитої Ліни По є не просто музейним експонатом, а справжнім гімном незрячого тіла мисткині зрячому духові.

**Ігор ГАВРИЩАК,
доцент кафедри
української мови ТНМУ,
Олена ПРОЦІВ,
директор університетської
бібліотеки**

ДАТА

26 вересня виповнилося 75 років комендантові гуртожитку № 4 ТНМУ Олександрові Васильовичу ШАПЧЕНКУ
Вельмишановний
Олександр Васильовичу!
Сердечно вітаємо Вас з 75-літтям!
Після закінчення Львівського

політехнічного інституту Ви пройшли успішній трудовий шлях на виробництві, а останні 10 років – в ТНМУ імені І.Я. Горбачевського комендантом навчального корпусу № 7 і гуртожитку № 4.

Ректорат, профком і весь колектив університету глибоко поважають і щиро шанують Вас як висококваліфікованого фахівця

за багатолітню невтомну працю, високий професіоналізм, організаторський талант, вміння працювати з людьми, сумлінне виконання своїх службових і громадських обов'язків.

Ваша професійна та громадська діяльність неодноразово відзначена подяками керівників виробництв, де Ви працювали тривалий час, а також ректора університету.

Ваші порядність, працелюбність, прагнення робити добро заслуговують найвищої оцінки та є прикладом для наслідування молодими працівниками.

Бажаємо Вам, вельмишановний Олександр Васильовичу, доброго здоров'я, невичерпного життєвого оптимізму, нових успіхів у Вашій благородній діяльності, добробуту, людського тепла, душевного спокою, родинного благополуччя й затишку, довгих років активного та щасливого життя.

Хай на життєвій Вашій довгій ниві
Росте зерно достатку і добра,
Щоб Ви були здорові
і щасливі,
Щоб доля тільки світлою
була!

**Ректорат і профком ТНМУ
імені І.Я. Горбачевського**

ВІЧНА ПАМ'ЯТЬ

У 40-Й ДЕНЬ ПАМ'ЯТІ МАТУСІ

Наталії Павлівни САЮК, доцентки кафедри біологічної хімії ТНМУ.

Звечоріла мамина стежина,
Люба моя, рідна, відпочинь,
Так стомилась від дороги крила,
Що долають безкінечну синь.

Звечоріла! Ти така красива,
У калині заблукала сивина,
На обличчі зморшка.
Це курсивом Написали досвіду слова.

Звечоріла! Зажеврила тиха осінь,
Заспівали свій непрошений мотив,
Невблаганний час. Глибока проснись,
Доць з любов'ю стежку змив.

Тепло завжди від турботи Мами
І дитинство пахне пирогом,
Яблуневим чи вишневим і безмежним

Щирим, лагідним матусиним добром.

Обійму тебе, матуся моя
Міцно-міцно, з всіх, що маю сил!

Ти така красива й рідна-рідна
Хай ще довго пише твій курсив.

Наталія САЮК-СВЕРГУН

Вічна пам'ять

14.02.1936-18.09.2020

Ректорат, профком, працівники та студенти ТНМУ імені І.Я. Горбачевського глибоко сумують з приводу смерті ветерана університету, колишнього завідувача, професора кафедри загальної гігієни та екології

Володимира Андрійовича КОНДРАТЮКА

та висловлюють щирі співчуття рідним і близьким покійного.

Вічна пам'ять

2.01.1936-19.09.2020

Ректорат, профком, працівники та студенти ТНМУ імені І.Я. Горбачевського глибоко сумують з приводу смерті ветерана університету, колишнього доцента кафедр акушерства та гінекології ННІ післядипломної освіти і №1 медичного факультету

Льонгіна Володимирівна ГУТИ

та висловлюють щирі співчуття рідним і близьким покійного.

Вічна пам'ять

19.05.1930 - 10.09.2020

Ректорат, профком, працівники та студенти ТНМУ імені І.Я. Горбачевського глибоко сумують з приводу смерті ветерана університету, колишньої старшої бібліотекарки

Галини Михайлівни ШМИНДЮК

та висловлюють щирі співчуття рідним і близьким покійної.

Відповіді у наступному числі газети

СКАНВОРД

1. Козацьке військо	2.	3. Відзнака гетьмана	4. Частина світового океану	5. Козацький човен	6. Плана	7. Видатний лікар Київ. Русі	8. Кровоносна судина
9. Козацький запис	10. Пласт однієї речовини	11. Щирість	12. Автоматичний пристрій	13. Бойовий клич	14. Знак Зодіаку	15. Роговець	16. Борець, силач
17. Нова економ. політика	18. 1000 куб. см.	19. Сотка	20. Роман Олесь Гончара	21. Порида, колегіальний орган	22. Брат Кия	23. Давньогрецький драматург	24. Овочев рослина
25. Столиця Південної Кореї	26. Перший льотчик	27. Одиниця яскравості	28. Асоціація, об'єднання	29. Щастя футболіста	30. Китайська міра довжини	31.	32. Ярмо
33. В'язень замку ...	34. Частина України	35.	36. Вісник Бога	37. Атмосферне явище	38. Хижиття, реготня	39. Протажне рєвннє тварин	40. Французька співачка
41. Барва Японська гра	42. Група з атомів вуглецю і водню	43. Птах, що воскресав з попелу	44. Хімічний елемент	45. Актор	46. Японський одяг	47. Голова міста	48. Нота
49. Приток Дунаю	50. Театр	51. Голова міста	52. Кудлай	53. Широка популярність	54. Сланка спорова рослина	55. Запас на чорний день	56. Професіонал
57. В'єтнамська копійка	58. Голова артерії	59. Дерево	60. Музичний напрям	61.	62. Пристрій для ловіння звірів	63. Прозора запона	64. Роман Г.Тютюнника
65. Кондитерський виріб	66. Роман Г.Тютюнника	67. Вимір глибини моря	68. Урочистий обід	69. Фон	70. Хуртовий звір	71.	72. Фейхоа
73. Амер. космічне агентство	74. Французьке авто	75. Заняття в школі	76. Електрична риба	77. Хвороба	78. Мігренна муз. одиниця	79. Документ	80. Частина вибою
81. Інертний газ	82. Грунт, що ва поверхня під водою	83. Гральна карта	84. Рос. художник	85. Бик	86. Стіжок із снопів	87. Рана	88. Німець фізик
89. Танцювальний крок	90. У поляків - Іван	91. Не проти	92.				

Відповіді на сканворд, вміщений у № 14, 2020 р.

- Ле.
- Вишневецький.
- Курінь.
- Йод.
- Лад.
- Репін.
- Ода.
- «Гайдамаки».
- Ірод.
- Ян.
- Аз.
- Золото.
- Хорив.
- Нестор.
- Стрибог.
- Осавул.
- Боян.
- Гармаш.
- Осло.
- Мо.
- Хорда.
- Віяло.
- Ом.
- Грім.
- Стан.
- «Орлі».
- Нут.
- Слуга.
- Ля.
- Раб.
- Гол.
- Тріск.
- Ігор.
- Яга.
- Мати.
- Аганіт.
- Дреговичі.
- Вага.
- Рак.
- Гра.
- Шана.
- Наливайко.
- Арена.
- Абетка.
- Брід.
- Ре.
- Ксі.
- Козак.
- Лет.
- Чай.
- Акт.
- Орач.
- Мадам.
- Скаут.
- Путо.
- Виклад.
- Чизель.
- Ідол.
- Мамай.
- Час.
- Суп.
- «Чайка».
- Астенія.
- Як.
- Оса.
- «Ту».
- Мушкет.
- Ра.
- Зерно.
- Печ.
- Ура.
- Аршин.
- Мазепа.
- Ай.
- Ар.
- Еней.
- Холоп.
- Кіш.
- Річ.
- Гуно.
- Ірис.
- Ему.
- Погоня.
- Го.
- Мур.
- Агава.
- ОМО.
- Мул.
- Булава.
- Пара.
- Во.
- Руно.
- Ро.
- Еритема.
- Тин.
- АМО.
- Короп.